

MEIE KASTRE

2023 DETSEMBER

SELLES LEHES:

Lk 2 - Esmakordselt toimuv Taliteede festival viib loodusmatkade ja pärandkultuuri huvilised talvel põnevatesse paikadesse.
Lk 9 - Tartumaa 2023. aasta parim vabakondlane on Evelin Avi
Lk 6 - Kogukonnafoorum tõi kokku sündmustekorraldajad, kodulohuvilised ja vabaühenduste tegijad

Kastre vald alustas uue lasteaia ehitamist

AUTOR: EVELIN VIRNAS, KOMMUNIKATSIOONISPETSIALIST

Kastre vald on astunud suure sammu haridusinfrastruktuuri arendamisel ja alustanud Mõra külla uue Laaneliil lasteaia ehitusega. 13. novembril sõlmis vald lepingu peatöövõtja Dorpat Ehitus OÜ-ga, kes osutus avaliku riigihanke võitjaks seitsme pakkumise seast. Projekti omanikujärelevalvet teostab Pärn Projekt OÜ.

kuid lasteaia esisel platsil saab projekti kohaselt infostendil jäädvustatud nii kooli kui koolihoone ajalugu pildis ja sõnas.

Ehitatakse seitse rühmaruumi kokku 110 lapsele ja atraktiivne õueala. Lisaks on lasteaia juurde ette nähtud 50 parkimiskohta. Lasteaia Laaneliil disain on loodud mõeldes laste heaolule ja arengule. Avarad ja valgusküllased rühmaruumid, mängulised ja turvalised õuealad ning kaasaegsed õppe-

kergliiklustee ja selle all olevate ühisveevärgi- ning kanalisatsiooniühenduste tähtsust, mis pakuvad lasteaiale ja selle naabruses asuvatele elanikele parimaid võimalusi.

Kastre vallavolikogu esimees Mati Möller lisas, et kodulähedaste lasteaiakohtade loomine on Kastre vallavolikogu jaoks alati prioriteet olnud. „Laanelille lasteaia ehitus on oluline samm selle eesmärgi saavutamisel,“ sõnas volikogu esimees.

Vallavanem
Annika
Pajumaa-
Murov.
FOTO AUTOR:
EVELIN VIRNAS

Austatud vallarahvas, rõõmsaid jõule ja peagi kätte jõudvat sädelevat uut aastat meie vallale! Tahan siinkohal jagada teiega mõningaid hetki, mis on meie valla jaoks tänava minu arvates erilised olnud.

Meie haridusastutuste juured on sügaval kogukonnas ja olen uhke, et oleme suutnud teha olulisi edusamme nende arendamisel. Sillaotsa kooli juurdeehitus valmib juba lähinädalatel, renoveeritud on Roiu lasteaia garderoob ning rühmaruumid Võnnu ja Melliste lasteaedades.

Alustasime ka uue lasteaia ehitust Mõra külas. Uus lasteaed saab olema koht, kus meie kõige väiksemad saavad turvaliselt mängida ja õppida. On ju laste heaolu üks valla olulisematest prioriteetidest. Uuendused valla haridusastutustes on loonud kaasaegsed õpikeskkonnad, kus meie lapsed ja noored saavad kasvada ja areneda.

Sotsiaalosalakond on juba alates märtsist tegelenud hooldereformi ettevalmistustega ja elluviimisega. 21. septembri 2023 seisuga rahastame 42 vallakodaniku ööpäevaringsel hooldusteenusel viibimist. Reform on toonud suurt majanduslikku leevendust kõigile, kelle lähedased hooldekodudes viibivad.

Möödunud aasta on olnud täis liikumist – nii valla arengus kui ka sõna otseses mõttes liikumises. Uued kergliiklusteed on muutnud meie valla veelgi jalutajasõbralikumaks ning loonud võimalusi aktiivseks liikumiseks ja ühiseks ajaveetmiseks. Järgnevatel aastatel planeeritavad kergliiklusteed aitavad kaasa turvalise liiklemise tagamisele ja avardavad veelgi elanike liikumisvõimalusi.

Parendatud on ka meie kogukonna südame ehk meie kultuurimajade seisukorda. Võnnu kultuurimaja sai kauaoodatud asfalteeritud parkla ja renoveeritud peasissepääsu trepi, Priiuse seltsimaja juurde omandati lisakinnistu, et lähiaastatel planeeritud rekonstruktsiooni plaanide vajadustele vastata.

Ent, nagu te kindlasti teate, seisame silmitsi ka väljakutsetega, sest riigilt meile pandud kohustused on tinginud eelarveliste vahendite kitsikuse, mis omakorda sunnib meid kõigi planeeritud investeeringute realiseerimise võimalusi tõsiselt kaaluma. Paljud vallad seisavad järgneva paari aasta jooksul sarnaste väljakutsetega silmitsi, nii et see ei ole ainult meie, vaid kõigi omavalitsuste ühine katsumus. Valla eelarve nõuab hoolikat ja vastutustundlikku majandamist ning koostööd kogukonnaga, et leida parim võimalik lahenduse olulistele murekohtadele.

Soovin meile kõigile tugevat ühtsustunnet ja üksteise mõistmist. Olgem rõõmsad ja tänulikud nende positiivsete muutuste üle, mida oleme juba suutnud ellu viia ning koos loome veelgi paremat tulevikku meie armsas vallas. Jõulud on aeg, mil saame ühiselt mõelda möödunud aastale ja tähistada ühtekuuluvustunnet. Jagagem siis rõõmu ja hoolivust ning olgem üksteise jaoks olemas.

Soovin teile kõigile soojust ja valgust südamesse ning hetki täis naeru ja rõõmu koos lähedastega. Olge hoolivad teineteise suhtes, leidke aega puhkamiseks ning nautige koosolemise imelist võlu. Soovin teile kõigile imelist jõuluaega ja inspireerivat uut aastat algust!

Tuigo vana koolimaja asemele kerkib järgmisel aastal uus Laaneliil lasteaed.

ALLIKAS: HIRVESOO ARHITEKTIBÜROO OÜ

Lasteaia ehitus kestab kümme kuud ja selle maksumus on koos käibemaksuga 3 429 120 eurot. Hirvesoo Arhitektibüroo OÜ kavandatud lasteaed Laaneliil ehitatakse ajaloolisele Tuigo kooli kinnistule, kus asus lagunenud koolihoone. Uus ühekordne lasteaiahoone hõlmab 1900 ruutmeetrit 2,17-hektarilisest kinnistust. Uue lasteaia ehitusega lammutatakse küll ajalooline Tuigo koolihoone.

vahendid loovad ideaalse keskkonna laste füüsiliseks, vaimseks ja sotsiaalseks arenguks. Lasteaia projektis on arvestatud ka jätkusuutlikkuse põhimõtetega, mis tähendab energiasäästlikke lahendusi ja keskkonnasõbralikke materjale.

Vallavanem Annika Pajumaa-Murov rõhutas, et Laaneliil lasteaia ehitus on Kastre valla üks lähiaja suurimaid investeringuid. Ta tõi esile ka Tuigo

Lisaks sellele loob projekt ka mitmed olulisi lisaväärtusi. Uue lasteaia ehitamine mitte ainult ei taga kodulähedasi haridusvõimalusi kohalikele lastele, vaid loob ka uusi töökohti kogukonnas.

Kastre vallavalitsus tänab kõiki projektis osalenud partnereid ja kogukonna liikmeid toetuse ja pühendumuse eest. Ootame põnevusega Laaneliil lasteaia valmimist, et näha selle positiivset mõju kogukonnale.

Kastre Vallavolikogu novembrikuu istungilt

AUTOR: BIRGIT PETTAI, VALLALEHE TOIMETAJA

Kastre Vallavolikogu novembrikuu istung toimus 28. novembril Melliste kooli vabaaja ruumis.

Istungil tehti järgmised otsused:

- võeti vastu Kastre valla 2023. aasta esimene lisaeelarve;
- põhitegevuse tulud 20 991 euro;
- põhitegevuse kulud 99 809 euro;
- investeerimistegevus 2 932 136 euro;
- finantseerimistegevus 2 800 000 euro;
- likviidsete varade muutus 53 318 euro;
- tunnistati kehtetuks Kastre vallavolikogu 28. augusti 2018 määrus nr 50 „Vabaihenduste toetamise kord Kastre vallas“

ning kehtestati uus määrus, mille kohaselt kaob vabaihenduste toetamisel ära toetuslepingu sõlmimise kohustus ning varasemad lepingukohustused ja aruandlus on seotud määruse ja toetuse vastuvõtmisega;

- otsustati osaliselt muuta Kastre Vallavolikogu 28.08.2018 määrust nr 49 „Elukohajärgse munit-sipaalkooli määramine“;
- kehtestati 2024. aastaks Kastre vallavolikogu määrus „Elukohajärgse munit-sipaalkooli määramine“. Elukohajärgsed koolid on:
  - Sillaotsa kooli, mille teenin-duspiirkondadeks on Aadami, Aardla, Aardlapalu, Alaküla, Haaslava, Igevere, Ignase, Kitse-küla, Koke, Kriimani, Kurepalu, Kõivuküla, Lange, Metsanurga, Mõra, Paluküla, Päkste, Tõõra-ste, Uniküla külad ja Roiu alevik;
  - Melliste kool, mille teenindus-

piirkondadeks on Aruaia, Kaarli-mõisa, Kastre, Mäksa, Sarakuste, Tigase, Veskimäe, Võõpste, Kaagvere, Melliste, Mäletjärve, Poka, Sudaste, Tammevaldma, Vana-Kastre ja Võruküla külad;

- Võnnu keskkooli põhikooliosa, mille teeninduspiirkondadeks on Agali, Ahunapalu, Kõnnu, Liis-põllu, Järvselja, Rõka, Kurista, Imste, Issaku, Kannu, Lääniste, Hammaste, Rookse, Terikeste külad ja Võnnu alevik;
- otsustati muuta Kastre vallavo-likogu määrust nr 10 „Koolieelse lasteasutuse rahastamisel lapsevanemate poolt kaetava osa keh-testamine“ järgenvõlt: lasteasutuse osalustasu ühe lapse kohta kuus on:
  - 6% eelneval kalendriaastal keh-tinud Vabariigi Valitsuse kehtes-tatud töötasu alammäärast kuus, kui lapse ja tema mõlema vane-ma või üksikvanema elukohana

on Eesti rahvastikuregistrisse kantud Kastre vald;

- 10% eelneval kalendriaastal kehtinud Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast kuus, kui lapse ja tema ühe vane-ma elukohana on rahvastikure-gistrisse kantud Kastre vald või lapse ja tema vanemate rahvasti-kuregistrisse kantud elukoht pole Kastre vald.
- kinnitati Võnnu keskkooli aren-gukava aastateks 2023–2026;
- otsustati võtta Kastre valla 2023. aasta investeerimistege-vuseks laenu 2 200 000 eurot põhiosa tagasimakse tähtajaga 180 kuud (15 aastat) alates 2024. eelarveaastast;
- otsustati omandada OÜ-lt Vii-mistluspluss Kurepalu külas asuv Anna kinnistu hinnaga 85 000 eurot;
- tunnistati peremehetuks ehti-seks Vana-Kastre külas Teenurga

maaüksusel asuv salvkaev;

- otsustati seada isiklik kasutus-õigus Elering AS kasuks Kastre valla omandis olevale Koke kü-las asuvale Alajaama tee kinnis-tule;
- otsustati seada Elektrilevi OÜ kasuks sundvaldused Mõra kü-las Kure tee, Kure tee 1 ja 2 ning Võnnu alevikus Tartu tänav 19 kinnistutele;
- otsustati vastu võtta Kastre val-la üldplaneering, tunnistati nõue-tele vastavaks keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne ning suunati üldplaneering avaliku- kule väljapanekule perioodiks 1. detsember 2023 kuni 1. jaanuar 2024;
- anti Kastre vallavalitsuse-le nõusolek avaliku riigihanke korraldamiseks sõiduauto lii-simiseks kasutusrendi korras. Liisitava sõiduauto maksumuse piirhinnaks kehtestati kuni 35 000 eurot ilma käibemaksuta.

Esita kandidaate Kastre valla aasta tunnustuspreemiale

Aasta sündmus

- leidis aset 2023. aastal Kastre vallas;
- valitakse rahvahääletusega;
- saab rahalise preemia ja tänukirja.

Aasta tegu

- tegu, mida korraldas 2023. aastal eraisik, inimgrupp või organisatsioon;
- valitakse rahvahääletusega;
- saab rahalise preemia ja tä-nukirja.

Esita oma kandidaat hilje-malt 10. jaanuariks 2024 kommunikatsioonispetsia-listi Evelin Virnase e-posti evelin.virnas@kastre.ee

Lisainfo telefonil 522 9351

Kastre Vallavalitsuse novembrikuu istungitelt

AUTOR: EVELIN VIRNAS, KOMMUNIKATSIOONISPESIALIST

3. novembril Kastre Vallavalitsuse istungil:

- määrati Igevere külas asuva Kaldapõllu katastriüksuste ja Terikeste külas asuva Moosese ja Moosesepeõllu katastriüksuste jagamisel uutele moodustunud katastriüksustele kohanimed, -aadressid ja sihtotstarbed;
- otsustati heaks kiita hajaasus-tuse programmi raames esitatud puurkaevu rajamise taotluste lõ-puaruanded;
- otsustati vabastada korraldatud jäätmeeveo raames biolagunevate jäätmete üleandmise kohustusest Melliste külas Poka tee 7 kinnis-tu, kuna kinnistul rakendatakse biolagunevate jäätmete koht-kompostimist;
- otsustati välja kuulutada riigi-hanked „Tuigo lasteaia ehituse omanikujärelevalve teostamine“, „Kergliiklustee lõigul Aardla–Aardlapalu projekteerimine“ ja „Kastre valla kohalike teede, tänavate ja parklate talvine hool-dus perioodil 2023–2026“;
- määrati toetusi vabaihenduste-le ja suunati toetuse maksmine täpsustavatele asjaoludele;
- määrati kodanikule tugiisik;
- otsustati osaliselt tasuda üld-hooldusteenuse arve;
- määrati täisealisele isikule hooldaja ja hooldajatoetus;
- otsustati osutada kodanikule koduteenust;
- anti kodanikule ajutuseks kasu-tamiseks teine sotsiaaleluruum.

10. novembril Kastre Vallavalitsuse istungil:

- anti projekteerimistingimused Verevsoo maaüksusele tallihoo-ne ehitusprojekti koostamiseks;
- määrati Tõõraste külas Kulla-oru maaüksusel paiknevate la-

gunenud ja kasutusest väljalan-genud ehitiste kõrvaldamiseks tähtajaks 10. november 2024;

- otsustati algatada projekteeri-mistingimuste andmise avatud menetlus Kaagvere külas Too-minga maaüksusele üksikelamu ja Haaslava küla Nõmme tee 7 maaüksusele kaksikelamu ehitamiseks;
- anti ehitusload Võnnus Karja tee 6, 10 ja 12 vedelgaasipaigal-disele ning Haaslava külas Vilja tee 7, 9 ja 11 üksikelamute püs-itamiseks;
- anti kasutusload Tuigo kerg-liiklusteele ning Haaslava kü-las Pihlaka tee 29, Ülesoo vkt 8, Sookase tee 11 ja Vilja tee 2 maaüksustel asuvatele üksikelamutele;
- kinnitati hajaasustuse program-mi raames esitatud puurkaevu ra-jamise taotluse lõpuaruanne;
- loeti kaks jäätmeevaldajat hoo-ajaliselt jäätmeevoga mitteliitu-nuks, kuna kinnistuid kasutatakse suvilana;
- kinnitati riigihanke „Tuigo las-taia ehituse omanikujärelevalve teostamine“ tulemused;
- otsustati välja kuulutada riigi-hange „Võnnu alevikus Tartu tänav 34 kinnistule tuletõrje veevõtukohta projekteerimine ja ehitamine“;
- kehtestati Vooremäe tervises-pordikeskuse hinnad;
- otsustati toetada 144 lapse hu-vitegevuse stipendiumit ja vaba-ühenduste tegevusi;
- otsustati eraldati raha reserv-fondist;
- jäeti rahuldamata sotsiaaltoetu-se avaldus, kuna taotleja sissetu-lekud ületavad piirmäära;
- lõpetati kodaniku päevahoiu-teenus;
- määrati kodanikule tugiisiku-teenus;

- otsustati üldhooldusteenuse osaline tasumine;
- suunati kodanik asendushool-dusteenusele;
- jäeti rahuldamata kodaniku avaldus transpordi hüvitamiseks.

16. novembril Kastre Vallavalitsuse istungil:

- määrati Kurepalu külas asuva Ergo katastriüksuse ja Kitseküla asuva Mõrajärve katastriüksuse jagamisel moodustavatele ka-tastriüksustele uued kohanimed, -aadressid ja sihtotstarbed;
- määrati Haaslava külas asuva Pihlaka tee 24 katastriüksuse sihtotstarve;
- anti kasutusload Haaslava küla Pargi maaüksusel asuvale päike-seelektrijaamale ning Järve tee 12 ja Sookase tee 11 maaüksustel asuvatele üksikelamutele;
- määrati Kullaoru katastriüksu-sele sihtotstarve ja otsustati maa-riigi omandisse jätta;
- anti projekteerimistingimu-sed Metsasaksa maaüksusele PVC-halli ehitusprojekti koosta-miseks;
- anti ehitusluba Melliste küla asuvale Mäni kinnistule elamu lammutamiseks;
- kiideti heaks hajaasustuse prog-rammi Rondaõue kanalisatsiooni ja imbväljaku ehitamise lõpparu-anne;
- otsustati teostada AS Emajõe Veevärk aktsiakapitali sissemakse;
- kinnitati Võnnu lasteaia Värvu-ke töötajate koosseis;
- otsustati maksta eralapsehoiu kasutamise toetust;
- otsustati toetada 66 lapse huvi-haridust;
- otsustati vabaihendustele toe-tust maksta;
- otsustati lõpetada nelja kodani-ku üldhooldusteenus;
- otsustati lõpetada kodaniku

päevahoiu- ja tugiisikuteenus ning tasuda osaliselt üldhooldus-teenuse eest.

23. novembril Kastre Vallavalitsuse istungil:

- anti kasutusload Päkste külas asuvate Järve tee 6 ja Järve tee 8 maaüksustele püstitatud üksi-kelamutele;
- määrati Kurista külas asuvale Farmi katastriüksusele uus lä-hiaadress;
- määrati Sarakuste külas asuva Silla katastriüksuse jagamisel uutele moodustunud katastriüksustele kohanimed, -aadressid ja sihtotstarbed;
- määrati Kastre vallas asuval-e Metsanurga katastriüksusele sihtotstarbeks 100% maatulun-dusmaa;
- anti projekteerimistingimused Aruaia külas Pajuniidu maaük-susele üksikelamu ehitusprojekti koostamiseks;
- anti ehitusluba Kõnnu külas Juhkami maaüksusele puurkaevu rajamiseks;
- otsustati vabastada korraldatud jäätmeeveo raames biolagunevate jäätmete üleandmise kohustusest Kaagvere külas asuv kinnistu, kuna kinnistul rakendatakse bio-lagunevate jäätmete kohtkom-postimist;
- otsustati heaks kiita hajaasus-tuse programmi raames esitatud puurkaevu rajamise ja kanalisat-siooni rajamise lõpparuanded;
- kinnitati riigihanke „Kergliik-lustee lõigul Aardlapalu–Aardla projekteerimine“ tulemused;
- otsustati maksta jätta huvihari-duse toetus, kuna avalduse sisu ei vasta määrusele;
- otsustati maksta huviahariduse toetust;
- arvestades vabaihenduste toe-tamise eelarveliste vahendite

jääki, otsustati vabaihendustele toetus maksmata jätta;

- suunati kodanik päevahoiutee-nusele;
- jäeti rahuldamata sotsiaaltoetu-se avaldus, kuna taotleja sissetu-lekud ületavad piirmäära;
- otsustati lõpetada koduhooldus-ja üldhooldusteenuse osutamine;
- kiideti heaks vallavolikogu eel-nõud.

29. novembril Kastre Vallavalitsuse istungil:

- anti ehitusload Haaslava külas Nõmmevälja tee 20 üksikelamu ja Nõmmevälja tee 21 kaksik-selamu püstitamiseks;
- tunnustati kinnistu omaniku soovil ehitusluba kehtetuks;
- anti kasutusload Aardlapalu kü-las Kaasiku maaüksusele ja Sa-rakuste külas Verevsoo maaük-susele püstitatud üksikelamutele ning Haaslava külas Nõmmeväl-ja tee 11 maaüksusele püstitatud kaksikelamule;
- loeti jäätmeevaldaja Roiu alevi-kus korraldatud jäätmeevoga pe-rioodiliselt mitteliitunuks, kuna kinnistul kasutatakse hooajaliselt suvilana;
- kinnitati riigihanke „Vooremäe terviseradade hooldus, heakord ja rajatiste ning tehnika korras-hoid perioodil 2023–2026“ tule-mused;
- otsustati välja kuulutada riigi-hange „Sõiduauto liisimine kasu-tusrendi korras“;
- otsustati maksta lapsehoiutee-nuse toetust;
- otsustati maksta toetust vaba-ühenduse tegevuskuludeks;
- arvestades vabaihenduste toe-tamise eelarve jääki, otsustati maksmata jätta toetusi vabaihen-dustele;
- lõpetati sotsiaaleluruumi leping ja sõlmiti uus ajutine leping.

Puhasta regulaarselt katuseid lumest ja jääst

Scoses iga päev suureneva lumevaibaga, tuletub Tarbi-jakaitse ja Tehnilise Järele-valve Amet hooneomanikele meelde, et katustele kogunev raske lumi võib kujutada endast ohtu nii katuste all liik-lejaile kui ka varale, näiteks autodele. Oht suureneb veelgi sulailmadega, mil lumi ja jää hakkavad katustelt alla libisema. Võimaliku ohu puhul tuleb piirata inimeste ligipääsu räästa alusele alale ning puhastada koheselt nii katus kui ka räästad.

TTJA paneb südamele, et katuseräästad peavad ole-ma ohutud igal ajahetkel. Majaomaniku kohustus on jälgida lumeperioodil katu-sele kogunevat lume ja jää seisukorda. Ehitise omaniku kohustuste eiramine on rahaliselt karistatav. Varalise kahju tekkimisel vastutab omanik tsiviilkorras, teisele inimesele tervisekahjustuse põhjustamisel võib järgneda omaniku vastustus karistus-seadustiku alusel.

Lahti muukides kaevuvee reostumise müsteeriumit

AUTOR: KERSTI TÜRK, KLIIMAMINISTEERIIUMI VEEOSAKONNA NÕUNIK

Ikka ja jälle võib lugeda meediaväljaannetest inimeste kurtmisi vee kvaliteedi pärast. Kõrvaolevalt fotolt vaatab aga vastu käest lastud korrast ära kaev...

Inimesed ei teadvusta tihti, et oma kaevu korrasoleku eest ei vastuta keegi muu kui omanik ise. Näiteks on üheks väga levinud probleemiks liiga madalad kaevurakked, lisaks asuvad salvkaevud ka liiga madalates kohtades, andes nii pinna- ja liigveele vaba pääsu kaevu. Majapidamiste puur- ja salvkaevud saavadki oma vee just maapinnalähedastest põhjaveekihtidest, mis on inimtegevusest kõige rohkem mõjutatud.

Kuidas saada salvkaevust kvaliteetset joogivett?

- Salvkaevu konstruktsioon peab olema selline, et see kaitseks põhjavett reostuse eest, tagaks kaevu vettandva osa pudedate ja varisevate setete toetuse ning soovitud veehulga. Saastunud vee sissevoolu vältimiseks peavad kaevurakked ulatuma vähemalt 70 cm kõrgusele maapinnast.
- Kaev tuleb katta kaanega, et takistada sademevee, kõrvaliste esemete ja elusolendite kaevu sattumist. Luuk ja kaas olgu tihe, lukk terve ning tuulutustoru koos kübara ja putukavõrguga.
- Kui kaevukaane alla on paigaldatud soojustusmaterjal, tuleb seda puhastada.
- Vahetu päikesepaiste käes olevas kaevus tõuseb temperatuur suviti väga kõrgele. Seepärast tuleb suvise kaanealune materjal eemaldada, et see ei muutuks bakterite kasvulavaks.
- Salvkaevu ümber tuleb rajada veelukk, mis hoiab ära vee sissevoolu maapinnalt.
- Salvkaevu konstruktsioonist tohib kasutada vaid selliseid tooteid ja materjale, mis on ohutud nii keskkonnale kui ka inimese tervisele.
- Kaevu sisemust tuleks vähemalt kord aastas visuaalselt kontrollida.
- Vee värvus, sade ja maitse annavad küll üldpildi vee kvaliteedist, kuid ei näita siiski võimalikku bakterioloogilist või keemilist reostust. Seetõttu on vajalik kord paari aasta jooksul võtta ka veeproov ja lasta seda laboris analüüsida.
- Salvkaevu remonttööd ja puhastamine on mõistlik ette võtta suvisel perioodil, kui põhjaveetas on kõige madalamal.

Kuidas omanik võib tahtmatult ise oma kaevu vett reostada?

Reostus võib kaevudesse sattuda omanike enda tegevuse(tuse) tõttu, kui salvkaevu ümbrus on jäetud hooldamata.

Omanik saab oma poolt ära teha nii palju, et väldib potent-

siaalsete reostusallikate sattumist salvkaevu vahetusse ümbrusesse, jälgib visuaalselt salvkaevu olukorda, võtab regulaarselt veeproove ja toimetab need laboratooriumisse ning vajadusel reageerib kiirelt reostuse tekkimisele. Salvkaevu hooldamistööde hulka kuuluvad kaevu süvendamine, sette väljapumpamine, murenenud kaevurakete väljavahetamine, raketevaheliste pragude tihendamine, kaevu suudme ümbruse tihendamine savilukuga, rakete pesu ja vajadusel kaevukaane vahetamine. Kõik salvkaevud tuleks pärast rajamist või ümberehitamist desinfitseerida, kuna nende tööde tagajärjel võib salvkaevust võetav vesi saastuda.

Kõigi kaevudega seotud tööde tegemine võiks usaldada asjatundjatele. Puurkaeve võivad rajada, ümber ehitada ja lammutada isikud, kellel on majandustegevuste registris hüdroteoloogiliste tööde tegevusluba.

Kuidas hinnata puurkaevu seisukorda?

Visuaalse vaatlusega on puurkaevude tehnilist seisukorda keeruline hinnata, küll aga on selleks olemas professionaalsed meetodid. Mingil juhul ei tohi puurkaevu maapinnale ulatuv manteltoru osa olla nähtavate vigastustega ning kaev peab olema suletud kaanega.

- Geofüüsikalised meetodid võimaldavad kontrollida puurkaevude konstruktsiooni, juhtides kaevu sonde, elektrilisi signaale või laineid. Näiteks kaverno-meetria on meetod, kus puurkaevu viidud sond mõõdab üles puurkaevuõõnt esinevad õnarused ja kitsused, võimaldades suhteliselt suure täpsusega määrata puurkaevu läbimõõtu selle eri osades, manteltorude paigaldussügavust, nende ühenduste asukohti ja ka kvaliteeti. Kivimite tiheduse mõõtmise geofüüsikaline meetod võimaldab puurkaevus määrata kivimikihtide lasuvuspiire ja hinnata manteltorutaguse isolatsiooni kvaliteeti.
- Puurkaevuõõne videovaatlus võimaldab vaadelda puurkaevu sisemust ja nähtut salvestada. Kaevu saadetakse kaabli otsas spetsiaalne kaamerarond, mis puurkaevuõõnt valgustab ja võimaldab seda filmida. Videouuringuga määratakse veetase puurkaevus, manteldus- ja puurimissügavus, antakse hinnang vee liikumisele kaevus, leketele ning torutaguse isolatsiooni kvaliteedile, torude ja filtrite sisepinna seisundile, filtrite ummistumisele ja ka ümbritsevate kivimite koostisele.

Halvas seisus puurkaev ohustab põhjavett

Kaevuomanik on kohustatud konserveerima üle ühe aasta kasutusest väljas olnud puurkaevu.

Samuti peab ta lammutama kasutamiskõlbmatu, põhjavee seisundile ohtliku või kasutusotstarbe kaotanud puurkaevu, kuna sellised kaevud on põhjaveele suureks ohuks.

Soovides pikalt kasutamata puurkaevu uuesti kasutusse võtta, tuleb korraldada kaevu puhastuspumpamine. Seda ka siis, kui puurkaev võetakse kasutusele rohkem kui neli kuud pärast selle rajamist.

Kui keegi leiab looduses mahajäetud ja ilmselgete kahjustustega puurkaevu või kaevu, mis ei ole kaanega suletud, tuleks sellest teavitada Keskkonnaameti või Kastre vallavalitsuse keskkonnakorralduse peaspetsialisti Karen Katri Volli telefonil 5341 4205 või e-posti aadressil karenkatri.voll@kastre.ee

Kaevule kohta valides kavanda reoveesüsteem

Samaaegselt kaevu asukoha valikuga oleks mõistlik kavandada ka reovee puhastamise süsteem – nii väldid kaevust võetava vee kvaliteedi halvenemist. Reovesi võib sattuda kaevu lekkivatest torustikest ja kohtkäitlussüsteemidest, kuid bakteriaalne reostus võib pärineda ka heitveest. Ka kuivkäimla korral tuleks kasutada lekkekindlat mahutit, et vältida põhjaveereostust. Kui soovitakse septiku või omapuhasti väljavoolu immutada maasse, siis peab selleks olemas nõuetekohane imbväljak.

Kohtkäitlussüsteemi rajamisel tuleb jälgida selle kaugust puurkaevust. Heitvett maasse immutades peab vähemaa puurkaevuga olema vähemalt 60 meetrit – hooldusala 10 meetrit ja lisaks puurkaevu sanitaarkaitseala 50 meetrit. Salv- ja puurkaevu kümne meetri ulatusega hooldusalal ei tohi olla põhjavett ohustavaid reoveetorusid ega muid kanalisatsioonisüsteemi ehitisi. Oluline on ka, et omapuhasti paikneks joogiveekaevude suhtes allanõlva ning põhjavee liikumissuuna suhtes allavoolu.

Salvkaevude ja madalate puurkaevude kasutamisel on eriti kaitsmata või nõrgalt kaitsitud põhjaveega piirkondades oht kaevust võetava vee mikrobioloogiliseks saastumiseks. Sellistel aladel võib põllumajanduslikku päritolu või rikkis kohtkäitlussüsteemidest tulev reostus jõuda kiiresti kaevudesse. See võib mõningatel juhtudel toimuda vaid mõne tunniga. Suureks ohuks on ka majapidamiste korrast ära kohtkäitlussüsteemid ning mahajäetud likvideerimata salv- ja puurkaevud. Sageli tuleneb mikrobioloogiline saastus inimese enda tegevusest – reoveepuhastit ei hooldata või tühjendatakse septikut perioodiliselt kas põllule või oma kinnistule.

FOTO ON ILLUSTREERIV

Mida teha, kui kaevuvesi ei tundu õige?

Iseenesest ei ole kaevust võetav vesi steriilne, kuid mikroobide arvu määramine aitab hinnata haigustekitajate olemasolu vees. Kui mikroobide sissetung on tuvastatud, on tähtis võimalikud saastumise allikad kiiresti kindlaks teha ja võtta kasutusele meetmed olukorra parandamiseks. Kui joogivees on tunda kõrvalist maitset või on muid kaebusi, siis tasub pöörduda Terviseameti poole, kes annab nõu meetmetest, mida on võimalik teha tervise kaitseks vee saastamisest tingitud kahjuliku mõju eest.

Ka riik paneb öla alla

Alates 2018. aastast tegutseb hajaasustuse programm, mille eesmärk on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ja aidata seeläbi kaasa elanike arvu püsimisele hajaasustusega maapiirkondades. Programmi raames toetatavateks tegevusteks on muuhulgas ka majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamine ja elamu heitvee nõuetekohase kanaliseerimist tagava süsteemi rajamine. Toetust on võimalik taotleda ka Kastre vallavalitsusest, kes pakuvad taotlejale vajalikku infot meetme tingimuste kohta. Selleks aastaks on toetuste vastuvõtmine lõppenud ja programm suletud, küll aga avatakse programm taas tuleval aastal.

Loe lisaks

Kaevude korrashoiu kohta saab lähemalt lugeda 2020. aastal Keskkonnaministeriumi tellimisel ja Eesti Keskkonnanurrite Keskkonna juhtimisel tehtud hajaasustuspriirkondade joogivee kvaliteedi ja -süsteemide uuringu. Uuringu raames koostati ka juhend hajaasustuspriirkonnas paiknevate majapidamiste kaevude joogivee nõuetekohasuse saavutamiseks ja terviseohutuse tagamiseks. Materjal on kättesaadav Kliimaministeriumi kodulehel kliimaministerium.ee/merendus-veekeskond/vesi/uuringud-ja-arued

Joogivee nõuete ja salvkaevu desinfitseerimise kohta saab lugeda Terviseameti kodulehelt terviseamet.ee/et/valkonnad/keskkonnatervis/vesi/kaevuvesi

Keskkonnaameti kodulehelt leiab salvkaevude ja puurkaevude rajamisele kohalduvad nõuded ja juhendid keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/vesi/salvkaevud-puurkaevud-ja-heitvesi

Puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamine on nüüdsest inimese jaoks lihtsam

AUTOR: ELIS MARIA OLDEKOP, SOTSIAALKINDLUSTUSAMETI KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Novembrist saab Sotsiaalkindlustusameti iseteeninduskeskonnas esitada lapse ja vanaduspensionialise puude raskusastme tuvastamise taotlust.

Varasemaga võrreldes on taotlused olemasolevate andmetega inimese kohta eeltäidetud. Täiendavalt on kasutusele võetud laste ja vanurite vanuserühmade jaoks uuenduslikud enesehinnangu küsimustikud, mis aitavad ameti ekspertartidel paremini mõista inimese tervise seisundist tulenevaid tegutsemis- ja osalusvõime piiranguid.

Muudatuste kavandamisel lähtuti puuetega inimestelt juhitud tagasisidest, milles inimesed soovisid kaasaegset iseteeninduslahenduse puudumisele ning avaldati soovi, et taotluste esitamine oleks võimalikult lihtne ja mugav. Laiem eesmärk on kogu puude taotlemise protsessi inimese jaoks järjest enam toetavamaks ja kasutajaböbralikumaks muuta.

Puude raskusastme tuvastamise taotlemiseks tuleb Sotsiaalkindlustusameti iseteeninduses liikuda menüüst „Minu toetused ja teenused“ lehele ja seejärel „Puude tuvastamine“. Kui taotlust esitatakse lapse puude raskusastme tuvastamiseks, siis tuleb „Minu toetused ja teenused“ lehele liikuda mitte enda, vaid lapse nime alt.

Esitades taotluse iseteeninduse kaudu, võimaldab see muuta taotluse ülevaatamise protsessi kiiremaks ja ladusamaks. Siiski saab soovi korral inimene oma taotluse esitada ka e-posti teel info@sotsiaalkindlustusamet.ee, posti teel aadressil Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn või külastades lähimat klienditeenindust.

FOTO ON ILLUSTREERIV

Sandra Kroon on tunnustuskonkursi „Hea Eeskuju“ finalist

AUTOR: VÖNNU KESKKOOL

Tänavu 16. korda toimunud tunnustuskonkursi „Hea Eeskuju“ finalistide seas oli ka Võnnu Keskkooli 12. klassi õpilane Sandra Kroon. Hea eeskuju on noor, kes omaalgatuslikult ja vabast tahtest on oma kodukohas viinud ellu midagi, mis väärib kogu Eesti tähelepanu.

Võnnu keskkooli abiturient Sandra Kroon on algatusvõimeline Võnnu noor, kelle südameasjaks on teiste aitamine. Teda võib leida igalt valla üritustelt, sest tema jaoks on oma kogukonna aitamine suurim rõõm. Ta on igal juhul nõus aitama, olgu selleks siis toolide tassimine üritusel, õhtujuhi rollis olemine vm. Sandra meelest on iga uus kogemus nagu uus seiklus, mida ei saa kogemata jätta.

Sandra Kroon oli ka kaks aastat Võnnu keskkooli õpilasesinduse president ning kahe aastaga korraldas ta koolis üle 20 erineva ürituse. Tema algatusel tähistatakse koolis tüdrukute- ja poistepäeva

ning korraldatakse kevadballi. Lisaks ürituste korraldamisele lööb Sandra Kroon kaasa erinevates kliimaprojektides. Kliimalaagrite käigus korjavad noored prügi ning arendavad enda teadmisi kliima saastumise kohta.

Sandra suurimaks saavutuseks oli korralda septembris toimunud Kastre valla inspiratsioonipäev, kus osales 150 noort kogu vallast. Üritusel käisid oma kogemusi jagamas Miljonineiu, Pastaljano ja Grete Paia.

Sandra on jätkuvalt eeskujuks oma energilisusega ja sellega, et ta tahab midagi ära teha nii kogukonna kui keskkonna heaks. Oleme sinu üle uhked!

Tartu 2024
Euroopa kultuuripealinn

Kastre vald

Esmakordselt toimuv Taliteede festival viib loodusmatkade ja pärandkultuuri huvilised talvel põnevatesse paikadesse

AUTOR: MADLI ROHESALU, KULTUURISPETSIALIST

Kolme valla: Kastre, Luunja ja Peipsiääre koostöös sünnib uus südatalvine festival „Taliteed Emajõe-Suursoos“, mis viib erilise looduselamuse otsija külmunud sooteedele tajuma pärand- ja helimaastikke Varnjas, Ahunapalus ja Emajõe-Suursoo keskuses. Kolme nädala jooksul toimuvad matkad, filmiõhtud, kohtumised ajaloolaste ja kirjanikega, kontserdid, etendused ning näituseprogramm. Igas paigas toimub sündmus pühapäevast laupäevani ning liigub seejärel uude asukohta.

Taliteed Ahunapalus leiab aset festivaliperioodi keskel, 28. jaanuarist 3. veebruarini. Ahunapalu palvemaja juurde installeeritakse taliteede ajaloost rääkiv Valdo Prausti koostatud näitus ja küttega telk, kus toimuvad temaatilised vestlusringid, varjudega vaatamäng-etendus ja esinemised. Heade ilmaolude korral kerkib 5. jaanuaril koostöös Kastre valla noortekeskustega lumelinn, mille ehitamisele saavad kõik soovijad nõu ja jõuga kaasa lüüa. Ümbritsevates soodes peituvatel ajaloolistel taliteedel toimuvad juhendatud räätsamatkad. Huvilistel on võimalus sõita ka tõukekelkude ja hobureega.

Nädala sees pärast matku toimuvad küttega telgis vestlusringid teemadel: loodusrännakud, loodus ja loovus, kodulugu ning keskkonnakaitse. Vajadusel korraldatakse matka- ja vestlusringide gruppidele bussitransport Tartust. Festivali õnnestumine on seotud ka sobivate ilmaoludega. Vestlusringi läbiviija Hendrik Relve on eesti tunnustatud loodusajakirjanik ja -fotograaf ning Vikerraadio "Kuula rändajat" saate autor. Emajõe-Suursooga seob teda alates tudengipõlvest suur armastus nii sealse loodus- kui kultuurikeskkonna vastu. Teiseks vestlusringi läbiviijaks on eesti kirjanik ja semiootik, sünesteesiameister ja keelemängur Valdur Mikita. Tema teosed käsitlevad mänguliselt rahvusluse, looduskeskkonna/loodustunnetuse ja kultuuriloo teemasid.

Spetsiaalselt selleks festivaliks loodud varjudega vaatamäng-etenduse tegija Lemoot kompanii (foto: Kerttu Kuusla) on 2020. aasta suvel asutatud tantsu- ja etenduskunsti kompanii, mille tuumiku moodustavad õed Johhanna Anett ja Helle Mari Toomel. Nad loovad omanäolisi tantsu- ja etenduskunsti lavastusi, naeravad elu absurduse üle, räägivad armastusest või viitavad meie ühiskonna kitsaskohtadele. Nende lavastus "Fish Out of Water" oli 2022. aasta teatriuhindade tantsulavastuse preemia nominent.

Detsembri alguses ERRSi poolt aasta loojaks ning 2018. aastal Eesti Vabariigi pillimeheks pärjatud Juhan Uppin oli 2023. aasta suvel toimunud rahvamuusikapoe idee autor ja üldjuht. Tänu Juhani pühendumisele on peod leidnud endale võrdväärse koha laulu- ja tantsupidude kõrval. Ta on nii Teppo-tüüpi lõõtspilli kui päkarauakandle mänguviisi uurija ja levitaja.

Seoses Ahunapalu looduskeskkonna eripäraga, toimuvad teemasündmused nii matkad, vestlusringid kui etendused korraga väga piiratud arvu publikule. Seetõttu on kindlasti mõistlik oma pilet varakult soetada. 26. jaanuaril avatakse Tartus suure pauguga kogu kultuuriaasta ning ka turistide ja väliskülalisi liigub siinkandis sel ajal suurte seltskondadena. Matkapäase maksab 15 eurot, vestlusringid 8 eurot ning matka ja vestlusringi ühispilet 20 eurot. Lemoot kompanii etendus maksab 15 eurot. Näitusele ning Ahunapalu avasündmusele on kõigil vaba ligipääs.

Taliteed Emajõe-Suursoos 21. jaanuarist 10. veebruarini 2024

Taliteed Ahunapalus 28. jaanuarist 3. veebruarini 2024

Korraldajad: Kastre, Luunja ja Peipsiääre vallad

Matkajuhid: Nature Tours Estonia

Esinejad: Hendrik Relve, Valdur Mikita, Juhan Uppin, Lemoot kompanii ja teised

- taliteed.voog.com
- visitsouthestonia.com/tartu-2024/taliteed-emajoe-suursoos
- tartu2024.ee/programm/taliteed-ahunapalus-1

Luunja, Kastre ja Peipsiääre valla koostööprojekt on osa Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammi kuuluvast ja Leader tegevusgruppide toel toimuvast Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammist.

TALITEED EMAJÕE-SUURSOOS 21.01-10.02.2024: <http://taliteed.voog.com>

TALITEED AHUNAPALUS

28.01-03.02.2024

Loodusmatkad, taliteede teemanäitus, etendused, vestlusringid

Kohtade arv piiratud
Piletid müügil Piletilevis

28.01 kell 12-18 näituse avamine, matkad, tuleshow

29.01 kell 11-16 matk ja vestlusring: Hendrik Relve

30.01 kell 11-16 matk ja vestlusring: Valdur Mikita

31.01 kell 11-15 näitus

01.02 kell 11-16 matk ja vestlusring: taliteede kultuuripärand

02.02 kell 14-18 matk ja vestlusring: keskkonnakaitse

03.02 kell 10-17 matkad, varjuline vaatamäng: Lemoot kompanii, kontsert: Juhan Uppin

Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm tutvustab siinsete paikade ja inimeste lugu kogu Euroopale

Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm, kuhu kuulub ka Taliteede festival, toob publiku ette 24 sündmust aastatel 2023-2024. Lõuna-Eesti kogukonnad kutsuvad ellu sündmusi, mis toovad esile just nende paiga eripära. Tegemistesse on partnerina kaasatud teinegi kultuuripealinn Tartu 2024 projekt „Tartu Maailmaülikool“.

Kohalik kultuurimaastik on kui omalaadne ellujäämise kunstide katel, kus podisevad kogukondadele eluliselt olulised teemad. Nõnda on see ka Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi sündmustega, mis juhatavad huvilise otsesõnu Lõuna-Eesti inimestele oluliste väärtuste keskele. Sa võid sattuda metsiku looduse keskele, sa kuuled legende ja saad kaasa lüüa traditsioonilistes tegevustes. Sa koged kõike seda, mida Lõuna-Eestil on sulle pakkuda ning tunnetad, kui mõnus on siin olla. Sind üllatab sinne innovatsioon – rohe- ja ringmajandusest digilahendusteni. Sa näed ja koged, kuidas inimesed teevad omavahel koostööd.

Sündmuste seast leiab endale meelepärase igaüks, Lõuna-Eestis on kõigile ruumi ja inspiratsiooni.

Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi arendustiimi koordineerib Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht Kristiina Tammets. Kontakt: kristiina@tas.ee, 5340 9873.

Rohkem infot aadressil visitsouthestonia.com/tartu-2024

Kogukonnakiirendi "Loov vald" ootab eriilmelisi ideid

AUTOR: TARTUMAA OMAVALITSUSTE LIIT

Tartumaa kohalikel omavalitsustel ja kogukondadel on taas võimalik esitada oma ideid kogukonnakiirendisse "Loov vald". Ideede esitamise tähtaeg on 22. detsember.

Sisend idee esitamiseks

Kiirendi eesmärk on leida üles ja toetada ideid, mis aitavad kultuuri ja loovuse abil leida lahendusi kogukondade ees seisvatele väljakutsetele. Kiirendisse ootame uuenduslikke, realistlikke ja kogukondade vajadusi arvestavaid ettepanekuid, mis vastaksid mõnele järgmistest küsimustest:

- Kuidas tuua rohkem lapsi ja noori kultuuri juurde nii tegijate kui ka osasaajatena?
- Kuidas kasutada piirkondade kultuuripotentsiaali turismi arendamiseks?
- Kuidas edendada piirkondades loomeettevõtlust ja elamusmajandust?
- Kuidas kujundada mitme-

külgset, ligipääsetavat ja loovust toetavat avalikku ruumi?

- Kuidas tugevdada loomeinimeste- ja ettevõtjate koostööd ning võrgustikke?

- Kuidas suurendada Euroopa kultuuripealinna pikaajalist mõju kohalikul tasandil?

Oodatud on nii sellised ideed, millel on juba selge tegevusplaan kui ka alles algstaadiumis mõtted, mida soovitakse kiirendi raames arendama hakata. Oluliseks eeltingimuseks on meeskond, kes on valmis kiirendi järgselt ideed ellu viima. Eriti on oodatud ideed, mis toovad kokku kogukondi erinevatest omavalitsustest ning toetavad maakonnaülest koostööd. Ideid saab esitada aadressil creativitylab.typeform.com/loovvald

Lisainfot küsi Tartumaa Omavalitsuste Liidu kultuurinõunikult Astrid Hallikult e-posti aadressil astrid.hallik@tartumaa.ee

Esitatud ideedest valitakse välja kuni 15 ettepanekut, mis kutsutakse 9.–10. veebruaril 2024 toimuvale ideesprindile, kus mentorite ja ekspertidega

vormitakse ideedest elluviidavad projektid koos tegevuskavaga. Kolmele parimale ideele on Tartumaa Omavalitsuste Liidult auhinna.

Kogukonnakiirendi olemus

Kogukonnakiirendi „Loov vald“ keskendub omavalitsustes ja maakonnaülel kogukondi arendavate ning kokku toovate ideede märkamisele, käivitamisele ja toetamisele. Kogukonnakiirendi läheneb ideede arendamise protsessile teisiti kui tavapärasel kiirendil ja häkatonid. „Tähelepanu alla võetakse kogu idee arengu algusest lõpuni, olles toeks nii ideestamise kui ka elluviimise või piloteerimise faasis,“ ütles Tartumaa Omavalitsuste Liidu kultuurinõunik Astrid Hallik. „Kui paljudel juhtudel lõpeb tugi häkatonit toimimise ja auhindade jagamisega, siis meie koos oma partnerite ja mentoritega aitame projekte ellu viia kuni 2024. aasta sügiseni,“ lisas Hallik.

Kogukonnakiirendi käivituse eelmisel aastal. Seitsmest

omavalitsusest esitati programmi kokku 35 ideed. Ideesprindile valiti osalema 13 projekti. Eelmisel kiirendil osutus võitjaks Kallaste linnasüdame arendamise projekt. Peipsiääre vallavanem Piibe Koemetsa sõnul saadi Kallaste arendamiseks projektiga väga palju tuge. „Läbi kiirendi mentorluse saime arengutoetust, et minna edasi linnasüdame arhitektuurikonkursiga, leidsime partnerid ja lõpuks valisime viie töö hulga välja parima projekti. Ilma kogukonnakiirendita poleks me praegu veel nii kaugel,“ rääkis Koemets. Kastre valla projektidest said eelmisel kiirendil hoo sisse Kastre noorte inspiratsioonipäev,

LOOV VALD
kogukonnakiirendi

Kogukonnakiirendi Loov vald ootab erilisi ideid!

Ideid oodatakse nii Tartumaa omavalitsustelt kui ka kogukondadelt **22. detsembrini**.

www.tartumaa.ee

Kastre kultuurikäru ja Emajõe Suursoo taliteede pärimuse kogumise kaudu kolm erisuunitlusega helimaastikku, mis viivad kuulaja heli- ja ajarännakule.

Kogukonnakiirendi "Loov vald" elluvijateks on Tartumaa Omavalitsuste Liit koostöös Tartu Ärinõuandla, SA-ga Tartumaa

Turism ja Tartu Loomamajanduskeskusega. Kiirendi formaadi loojaks ja projekti eestvedajaks on kultuuripoliitika ja loomamajanduse mõttekoda Creativity Lab. Projekti rahastab Tartumaa Arenduselt LEADER programmi meetmest "Kohalike traditsioonide hoidmine ja arendamine".

Kastre valla üldplaneering on avalikustatud

AUTOR: KAREN-KATRI VOLL, KESKKONNAKORRALDUSE PEASPETSIALIST

Tuletame meelde, et Kastre valla üldplaneeringu avalik väljapanek toimub 1. detsembrist 2023 kuni 1. jaanuarini 2024. Avaliku väljapaneku ajal on materjalid elektrooniliselt kättesaadavad Kastre valla veebilehel ja kaardirakenduses [EVALD service.eomap.ee/kastrevald/#/yldplaneeringud/yldplaneeringud/2](http://EVALD.service.eomap.ee/kastrevald/#/yldplaneeringud/yldplaneeringud/2)

- Paber kandjal saab eskiislahendusega väljapaneku perioodil tutvuda tööajal kolmes asukohas:
- Melliste raamatukogus T, K ja N 10.00–17.00; R 9.00–16.00 ja L 10.00–14.00;
  - Võnnu raamatukogus E, T, N 9.00–16.00; K 9.00–18.00; R 9.00–14.00;
  - Kastre vallavalitsuses E, T ja N 8.00–16.00; K 8.00–18.00; R 8.00–14.00.

Arvamused palume edastada kirjalikult posti või e-posti teel avaliku väljapaneku jooksul 1. detsembrist 2023 kuni 1. jaanuarini 2024 Kastre vallavalitsusele aadressil Vallamaja, Kurepalu, Kastre vald 62113 või e-posti aadressil vald@kastre.ee

Informatsiooni avalike arutelude toimimise aja, asukohtade ning viisi kohta edastab Kastre vallavalitsus pärast avaliku väljapaneku lõppu.

Lisainfo: Karen Katri Voll, karenkatri.voll@kastre.ee, 5341 4205

Mida teha jõulukuusega pärast pühi?

Jõulukuuski ei tohi panna olmejäätmetesse. Samuti pole biolagunevate jäätmete konteiner jõulukuuse jaoks õige koht.

Kastre valla jäätmevedaja, AS Eesti Keskkonnateenused, teostab jõulukuuskede kogumisingi 20. jaanuaril tiheasumites: Haaslaval, Võnnus, Mellistes ja Roiul. Kui soovid kogumisingi raames oma kuuse ära anda, siis palun teavitada oma soovist jäätmevedajat e-posti aadressil tartu@keskkonnateenused.ee. Edasised juhtnöörid kogumisingide kohta saab jäätmevedaja käest.

Anna tagasisidet 2023. aasta kultuuriaastale

AUTOR: MADLI ROHESALU, KULTUURISPETSIALIST

Kõik Kastre valla elanikud ja siinse piirkonnaga seotud inimesed on oodatud vastama tagasisideküsitlusele, milles uurime sündmustest osavõttu, info kättesaadavust ja vallarahva eelistusi kultuuritegevustes.

Meeleolukad sündmused Sillaotsa koolis

Sillaotsa koolis tähistati halloweeni

AUTORID: MARCIA, LISSANDRA, ARMIN, OLIVIA, STEN-MARTEN, LOORE, MADLI, ARGO, SILLAOTSA KOOLI 4. KLASSI ÕPILASED

Sillaotsa koolis toimus 30. oktoobril halloweeni pidu. Koolimaja oli muutunud põnevust täis lossiks, kus igal pool olid ägedad kaunistused. Tunnid küll ära ei jäänud, aga siiski oli päev väga tore. Väga paljud lapsed olid nõiad, luukered või vampiirid. Õpetajad nägid väga

lahedad välja. Toimus disko ja igal klassil toimusid ka klassiõhtud. Klassiõhtul saime mängida näiteks "Pikka nina". Mängisime terve kooli peal peitust, nii vahva oli. Toimus ka tagaotsitavate mäng, kus tagaotsitavad olid õpetajad. Kui keegi leidis õpetaja, tuli ta viia selgeltnäigja (loovjuhi) juurde, kes andis tagaotsitava eest autasu. See oli täiega põnev ja naljakas. Päeva lõpetas disko saalis. Disko oli nii lahe. Lõppude lõpuks oli päev väga-väga tore ja huvitav, seda tuleb kindlasti korrata!

2. klassi halloween.

FOTO AUTOR: LILIAN KREEVALD

Perega ajaviitmise õhtupoolik

AUTOR: KÄTLIN TATAR, SILLAOTSA KOOLI LOOVJUHT

22. novembril särasid Sillaotsa koolimaja tuled tavapäraselt hilisematel aegadel. Nimelt olid õpilased koos oma perega majja tulnud, et osa saada erinevatest töötubadest ja veeta üheskoos mõnusalat aega.

Õhtu jooksul oli võimalik osaleda kahes töötoas. Perekonad said teha puutööd, valada sojavahast lõhnaküünlaid, teha rahustavaid glitterpudeleid ning kleepida ja liimida imeilusaid liivakaarte.

Osavust ja nutikust pandi proovile Rakett69 töötoas, kus chitati hambatikkukest torne. Põgenemiskohvri töötoas muu-

giti teadmiste abil lahti põnevaid saladusi. Loomulikult olid esindatud ka digividinate töötoad: virtuaalreaalsusprillidega maaliti kunstiteoseid ja kerarobotite töötoas peeti maha vinged rüütli turniir. Kiirust ja täpsust sai harjutada sportlikus laserrelvade töötoas. Lasteaia Mürakarude rühm hoolitses selle eest, et me pimedas silma paistaks ja nende juures sai meisterdada helkureid.

Sel õhtul oli majas palju elevust, naeru ja positiivseid emotsioone. Tore oli näha õpilasi väljaspool koolitunde kaasaahaaravalt isade ja emadega koos mängimas, meisterdamas või midagi ehitamas. Kogu selle positiivse emotsiooni pealt saab öelda vaid, et järgmise korrani!

Rakett69 töötuba.

FOTO AUTOR: KAILI TOMSON

Tartumaa sotsiaal- ja haridusvaldkonna heaoluprogrammi tegemistest Kastre vallas

AUTOR: MAI AASJÕE, VÖNNU KESKKOOLI ÕPPEJUHT

Käesoleva aasta kevadel külastasid kaheksa Tartumaa omavalitsuse esindajat Tartumaa heaoluprogrammi (HOP) raames Saaremaa valda ning Viljandi linna. Esimese poolaasta jooksul jagus tegemisi koosloomemeeskonnale, koondades endas kõigi Kastre valla haridusasutuste esindajaid, kes töötasid projekti raames välja tegevused, mida sel õppeaastal praktiseerida.

Nii korraldasid Melliste kool ja Vönnu keskkool augustis esimese klassi õpilaste ja nende perede koolieelse pikniku või tutvumisõhtu, kus lapsed said üksteist paremini tundma õppida ning vanema või osaleda koos õe-vennaga lõbusates tegevustes. Mõlema kooli kogemus oli julgustav koolitee alustajatele ning täitis eesmärgi muuta üleminek lasteaiast kooli veidi sujuvamaks ning luua hea baas kooli-kodu koostööle.

10.–11. oktoobrini käisid Kastre valla kolme kooli esindajad – Melliste Kooli direktor Aile Kilgi, Vönnu keskkooli õppejuht Mai Aasjõe ning Sillaotsa kooli hariduslike erivajadustega õpilaste koordinaator Jane Merits õppereisil Soomes. Riigisestest ning välisriikide kogemusvahetuste eesmärk on olnud sama – sotsiaal- ja haridusvaldkonna sidususe tõhusamine laste ja perede toetamiseks, sh tugiteenuste korraldus haridusasutuste ja omavalitsuste koostööna.

Soomes õppereisi käigus külastati erinevaid asutusi, mis andsid juurde täiendavaid mõtteid, kuhu suunas Kastre vallas edasi liikuda. Õppereisi esimeseks sihtkohaks oli Eesti Vabariigi saatkond Helsingis. Soomes viibib pikaajalise või ajutise elamislooga, tööalaselt või eraviisiliselt korraga umbes 100 000 eestlast, kellele pakuvad teenuseid 12 saatkonna töötajat. Soome seadusandlusest tulenevalt on koolil kohustus pakkuda emakeele, sh eesti keele õpet, juhul, kui seal õpib vähemalt neli last, kes on sellest huvitatud. Praktikast tähendab see aga, et õppekavale lisanduvad eesti keele tunnid on tihti koolipäeva lõpus ning õpe toimub koondgrupis või veebis.

Järgmiseks külastatud 844 õpilasega Latokartano põhikoolis anti ülevaade kakskeelsest haridusest ning munitsipaalkooli tugisüsteemidest. Kakskeelse hariduse andmiseks toimub õppetöö tavaklassides, kus õpib 22–24 õpilast ja seitsmes kuni

kümne õpilasega eriklassides, kus õpetab korraga kolm pedagoogi: aineõpetaja, abiõpetaja ning eripedagoog. Kakskeelsele õppele lisaks on koolis väga mitmekülgne kiusuennetusüsteem, osaletaks nii programmi kui kasutatakse ka meetodit, kus tekkinud probleemolukordi-konflikte lahendavad vastava koolituse saanud õpilased ise (õpilased alates 4. klassist).

Esimese päeva lõpetas Valteri õppe- ja kompetentsikeskuse külastus. See on riigikool, mis pakub teenuseid, koolitusi ja nõustamist munitsipaalharidusasutustele. Keskuse eesmärk on aidata munitsipaalkoolidel rakendada kaasavat haridust. Nende teenuseid kasutab umbes 70% kohalikest omavalitsustest. Kokku on keskuses 550 töötajat: õpetajad, nõustajad, tugispetsialistid ning muud sotsiaal- ja tervisespetsialistid. Keskuse tegevusest saab otsest kasu umbes 2500 õpilast.

Teine päev viis tartumaalased Tampere Eesti Klubi ruumidesse, kus õppegrupp mõtiskles ühiselt, milline on keeleliselt ja kultuuriliselt vastutulelik pedagoogika, kool ja ühiskond. Oma kogemust Soome väikese omavalitsuse, Mikkelit tugispetsialistina jagas ka eesti päritolu eripedagoog Piret Selonen. Tema sõnavõtt kinnitas veelgi, et kaasava hariduse mõiste on Soomes võõrastav, sest haridus ongi alati kaasav – see on harjumuspärane norm. Eripedagoogi tundi tulevad ka käitumis- ja keskendumisprobleemidega lapsed, kellele sobib töö väiksemas rühmas. Paraku on ka Soomes põhiliseks väljakutseks inimressursside puudus – eripedagooge on ikkagi liiga vähe ning aineõpetajad ei suudagi alati toime tulla mitmekeelse, -kultuurilise, käitumisraskuste ning tervislike erivajadustega õpilastega korraga ühes klassiruumis. Inimeste nappus on kindlasti läbiv joon mõlemas riigis.

Õppekäigu lõpetas Espoo perekeskuse külastus, kus jagati kogemusi omavalitsuse sotsiaaltöö korraldusest ja ümberkorraldusest riigi hallatavatesse heaolupiirkondadesse. Perekeskuse spetsialistid suudavad kliente teenindada 11 keeles, sest 90% klientidest on muu- või mitmekeelsetest peredest. Väga lai on ka pakutavate teenuste amplituud: koristamisest ja hooldusteenu- sest, ajutise lastehoiu, erinevat tüüpi peretöö ja tugiisikuteenuseni.

Sügis-talvisele perioodile jäi ka mitmepäevane HOP programmi koolitus, kus osalesid Kastre valla haridusasutuste

Augustikuine "Tere-kooli" kohtumine Vönnus.

Aastatel 2022–2024 osaleb Kastre vald koos kõigi Tartumaa omavalitsustega Tartumaa heaoluprogrammi (HOP) rakendusmudeli loomise ja piloteerimise projektis. Selle eesmärk on laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, keskendudes laste hariduslike erivajaduste ja toevajaduse varajase märkamise ning laste toetamise tõhustamisele. Projekt on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna ning Norra finantsmehhanismi 2014–2021 toel läbi Riigi Tugiteenuste Keskuse.

Kastre valla koolide esindajad Tampere Eesti Klubis.

FOTODE AUTOR: VÖNNU KESKKOOLI ERAKOGU

neli tandemit ehk koolide ja laste teadade õpetajate ning HEV-ko-de ja tugispetsialistide duod. Koolituse teemaks oli "Lapse heaolu toetav vestlus – koostöö kuldvõti" ning selle eesmärk on laste ja perede heaolu toetamine õpetajate ja spetsialistide suhtlemisoskuste parandamise kaudu.

Projekti tegevuste läbiviimine ja uute lähenemiste piloteerimine jätkub haridusasutus-

tes õppeaasta lõpuni. Sellega püütakse selgemalt määratleda lastega tegelevate spetsialistide rollid ja võrgustiku koostöö põhimõtted. Üheks tegevuste osaks on aga kindlasti ka selle aasta toevajadusega koolieelikute lasteaiast kooli ülemineku sujuvamaks muutmise läbi varajase sekkumise ja ennetustöö.

HOP – väike samm meie jaoks, suur samm lapse jaoks!

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Raamatute tutvustused

Lehte Hainsalu

85. sünnipäevaks

AUTOR: TIINA ARIKE, VÖÖPSTE RAAMATUKOGU JUHATAJA

Lehte Hainsalu sündis 31. oktoobril 1938 Võnnu lähedal Kriimani asunduses. Tema isa Elmar Hainsalu (sündinud Kriegerberg) oli metsatööl langeva puu alla jäänud ja 29. oktoobril 1938 surnud. Lehte Hainsalu ema Elsa (sündinud Jallas) rändas koos imikuga Võnnu alevisse oma õe Anna Tenso juurde, kuna mehe isakogu tuli elama mehevend oma perega. Võnnus läks Elsa Hainsalu kiriklas asunud kohtumaja koristajaks, kus tutvus kohtukirjutaja Juhan Rannamäega. 1941. aastal kolisid Elsa Hainsalu, Juhan Rannamäe ja Lehte Tartusse. Kasuisast sai

kohtusekretär, emast Pargi tänava pesumaja aururullitööline ja tüdrukust lukutagune laps. 1945. aasta märtsis sündis poolvend Heino.

Lehte oli üksikult kasvanud laps, kellel polnud muid mänguasju, kui kivid ja konnad jõeäärses hoovipealses ning sõnad. Lugema ja kirjutama, tähti ja sõnu ritta seadma õppis ta nelja-aastaselt.

Lehte Hainsalu õppis Tartu 2. keskkoolis ja TRÜ ajakirjanduse-keeleteaduskonnas ning lõpetas eesti filoloogina. Ta on töötanud ajakirjaniku ja õpetajana. Lehte Hainsalu on 1957. aastast Kirjanike Liidu liige. Aastatel 1982–1990 oli ta Kirjanike Liidu Tartu osakonna vastutav sekretär. Ta on kirjanikuna olnud väga produktiivne – kokku ilmutanud mitukümmend raamatut.

Tänavu tähistas Lehte Hainsalu oma 85. juubelit. Sel puhul tutvustan kolme huvitavat raamatut, mis räägivad tema elust ja loomingust.

VALERIA RÄNIK

Valeria Ränik „Lehte Hainsalu: miski peab olema püha”

Raamatu eesmärgiks on luua tervikpilt Lehte Hainsalust kui kirjanikust ja isiksusest. Teos toetub 2001. aastal valminud magistritööle, mis käsitles selle haruldast produktiivset ja seni põhjalikult uurimata kirjaniku luulet, proosat, lastekirjandust ning publitsistikat.

Läbi vaadatud on kõik Lehte Hainsalu ilmunud raamatud, artiklid ja teised publikatsioonid. Olulist teavet on andnud Lehte Hainsalu suuline info ja materjalid tema isiklikust arhiivist – avaldamata käsikirjad, raadiosaadete ja intervjuude tekstid, telefilm stsenaarium ning artiklite algupäraseid tekstid. Samuti on kasutatud ettekandete, artikleid, retsensioone ja suulisi teateid teistelt kirjanikelt ning kriitikutelt.

Valeria Ränik „Viis aastat vanemaks”

See on jätk 2004. aastal ilmunud uurimusele Eesti ühest viljakamast luuletajast, proosakirjanikust, publitsistist ja lastekirjanikust, olles järg raamatule „Lehte Hainsalu: miski peab olema püha”

Juba enam kui poole sajandi jooksul jätkub Lehte Hainsalu viljakas kirjanikutegevus. Viis aastat on lühike aeg, kuid selle jooksul on Lehte Hainsalu valmis saanud või ilmutanud palju teoseid – keskmiselt viis raamatunimetust aastas.

„Aja loo” sarja raamat „Olla üheksavägiline”

Raamat rändab koos Lehte Hainsalu, tema inimeste ja tema Tartuga. Lehte Hainsalu sõnul on see ühe

metsi ja igasugu õuetalitusi alates lapseaastast kuni täiskasvanuea koriluse ja peenraharimiseni.

Lood kannavad meid tuttavatele radadele:

„Elu on igal pool ühesugune”, olgu isatalus Hainjärvel või mehekodus Kriimani või vendade kodus Koorveres ja Kuidjärvel või nüüd siin õekodus Võnnus. Üks töö ajab teist taga ja vahel on korraga kolm käsil. Tubased talitused, laut ja karjamaa, õueaed, nurmed ja metsad. Lehm ja vasikas, mära ja varss, emis ja põrssad, uted ja talled, kukk ja kanad, kassipojad ja koeratütred.

Elsa toimetab sedavõrd kui laps lubab. Hää laps, vagane, saab ruttu jalad alla, vahib mõnd sitasitikat või kanapasalille omaette ja räägib sellega üleilmses keeles. Ohtusid muidugi on – kooguga kaev, vett täis joogikünad; virtsane laudaesine, nõgesed sauna taga, aiaväravad, mille rõhtlattide vahelt läbi mahub. Kuid õueingel on hoolas....

Raamat „Olla üheksavägiline” on 2018. aastal välja andnud kirjastus Petrone Print.

Õpilased kohtusid Võnnus Ilmar Tomuskiga

AUTOR: RIINA GORDEJEVA, VÖNNU RAAMATUKOGU JUHATAJA

Ilmar Tomusk on õppinud eesti keele ja kirjanduse õpetajaks ning töötanud ka emakeeleõpetajana, aga alates 1995. aastast peab Keeleameti peadirektori ametit. Alates 2007. aastal avaldas ta esimese lasteraamatu „Tere Volli”. Nüüdseks on avaldatud juba 46 raamatut. Tuntumad ja populaarsemad on ehk Kribu ja Krabu lood, kus õde-venda Piia ja Mati lahendavad erinevaid kriminaalseid juhtumeid.

30. oktoobril Võnnu kultuurimajas toimunud värvika ja elava vestluse käigus said Võnnu keskkooli 1.–9. klasside õpilased teada, milline oli külalise lapsepõlv ja kuidas temast kirjanik sai. Ekraanid on meid enda ette meelitanud, aga Tomusk tuletas meelde, et tuleb palju liikuda, sõpradega mängida, teha sporti, õppida mõnd pilli mängima ja lugeda.

Lugemine teeb targaks. Muidugi tutvustas esineja oma siiani ilmunud raamatuid ja tore on, et uute lugude ideid jagub. Jätku on oodata „Ajarändurite” sarjale, Kribu-Krabu seiklevad ikka edasi ning teisedki jutud ootavad kirja panemist.

Väga huvitav oli täiesti uue nurga alt kaasa mõelda, mis on keel ja kui palju on erinevaid keeli lisaks nendele keeltele, mida räägivad erinevad rahvad. Keel on ka informatsiooni vahetamise vahend elus- ja eluta looduses. Samuti on keel see, kuidas riitume ja käitume. Ka igal loomaliigil on oma keel. Olemas on muusika-, matemaatika keel jne. Eestlastel on sõnale „keel” mitmeid tähendusi: pillikeel, lukukeel ja keel meie suus.

Võnnu raamatukokku jõudis pärast kohtumist rohkem õpilasi, kes soovisid laenutada just Ilmar Tomuski raamatuid.

Õpilased tegid tutvust Ilmar Tomuski loominguga.

FOTO AUTOR: RIINA GORDEJEVA

Kastre valla noortekeskused valmistuvad aastalõpupeoks

AUTOR: MALEN SANDER, MELLISTE NOORTEKESKUSE NOORSOOTOOTAJA

Kastre valla noortekeskused kutsuvad kõiki noori osalema vingel aastalõpupeol, mis toimub 29. detsembril kella 15.00–22.00 Melliste noortekeskuses. Sellel päeval on oodata põnevaid tegevustuid ja meelelahutust.

Alustame päeva kell 15.00 erinevate töötubadega. Võimalus on kujundada maitsvaid kunstiteoseid piparkookide kujundamise töötoas. Valminud piparkookidega saab osaleda kaunima piparkooki konkursil. Lisaks ootavad põnevad väljakutsed bottle flippimise ja meisterdamise töötubades.

Päeva jooksul toimuvad veel mitmed meelelahutuslikud tegevused. Näiteks saab panna end proovile karaokes, lasta fantaasial lennata ja tuunida oma T-särke, võtta osa tantsumisest väljakutsest või testida oma muusikalisi teadmisi laulude äratundmise mängus. Lisaks põnevatele tegevustele on meil suur rõõm teatada, et

sel aastal pakuvad muusikalise etteaste meie valla noored – kell 20.00 esineb Kastre valla noortebänd. Peale seda, kell 20.30 alustame diskoga, kus saab end hea muusika rütmis vabaks tantsida. Disko lõpeb kell 22.00. Pärast pidu väljub Melliste noortekeskuse juurest buss.

Üritusel osalemiseks ei ole vaja eelnevalt registreerida, kui soovite üritusele bussiga tulla. Bussiring alustab 14.30. Lisainfo või registreerimisvormi lingi saamiseks jälgi Kastre valla noortekeskuste sotsiaalmeedia kontosid.

Võtka kaasa hea tuju ja naudime üheskoos!

Muudatused raamatukogude lahtiolekuaegades detsembris

- Roiu raamatukogu on suletud 22. detsembrist 2023 kuni 1. jaanuarini 2024
- Vööpste raamatukogu on suletud 23. detsembrist 2023 kuni 1. jaanuarini 2024
- Melliste raamatukogu on suletud 23.–30. detsembrini 2023

Sillaotsa segakoor – 100 aastat asutamisest

AUTOR: TAIVO KIRM

Haaslava vallas tegutses esimesel oma riikluse perioodil kümnekond laulukoori. Tuntuim oli meeslauluühingu meeskoor ehk praeguse Haaslava meeskoori eelkäija. Kui mingil põhjusel peaks kõiki koore järjestama hakkama, võib tuntuim ja aktiivselt teisele kohale kandideerida aastatel 1924–1940 tegutsenud Sillaotsa segakoor.

Segakoori asutajaks oli 1923. aasta septembris Sillaotsa koolis õpetajana tööd alustanud Juhan Lõhmus. Sillaotsa tules oli Lõhmus juba tunnustatud koorijuht ja laulumees. Tema algatusel ja osavõtul oli asutatud Tahkuranna segakoor, Otepää Hariduse ja Kooliseltsi segakoor ja Ilmjärve segakoor. Loomulikult kogus ta ka Sillaotsa enda ümber kohalikud lauluhuvilised ja asutas 1923.–1924. aastavahetuse paiku Sillaotsa segakoori.

Algus läks aga üle kivide ja kändude ning esimest kord laulis segakoor 26. detsembril 1924 Priiuse seltsimajas peetud jõulupeol. Esimene suurem ülesastumine oli 3.–4. juunini 1926, kui lauldi Tartumaa esimesel laulupeol.

Koori lauluharjutused peeti esialgu kooriliikmete juures. See ei olnud kõige parem lahendus ja 10. oktoobril 1926 „õpetaja Juhan Lõhmus esitas Sillaotsa algkooli pedagoogikanõukogule palve lubada tarvitada ühte klassiruumi õppetööst vabal ajal Sillaotsa laulukoori harjutusteks. Pedagoogikanõukogu otsustas lubada klassiruumi lauluharjutusteks selle tingimusega, et pääle harjutusi klassiruumid korralikult puhtaks on tehtud ja et klassiruumides ei suitsetataks“. Edaspidi toimusid

segakoori lauluharjutused Sillaotsa koolimajas.

30. juunist 2. juulini 1928 esines Sillaotsa segakoor Tallinnas 9. üldlaulupeol. Pealinnas käisid sopranid Rosalie Käärik, Aliide Kolt, Alviine Pruks, Aliide Uibo, aldid Marie Lõhmus, M. Lind, Alma Troon, Hilda Parson, tenorid Kusta Adamson, K. Kikas, Peeter Laane, Nigul Lõhmus, Oskar Roose, Johannes Rosenthal, Gustav Voites, bassid Johan Lõhmus, Ferdinand Parson, Johannes Pruks, Osvald Rosenthal ja Eduard Uibo. Järgmisest laupeost Sillaotsa segakoor endisel kujul enam osa võtta ei saanud.

Haaslava Sillaotsa segakoori 10. jaanuaril 1932 Sillaotsa koolimajas peetud koosoleku protokoll: „*Koos on koorijuht Johan Lõhmus ja lauljad Eduard Uibo, Viktor Maranik, Oskar Roose, Irene Kilk, Osvald Rosenthal, Linda Maranik, Rosalie Käärik, Alviine Pruks, Aliide Uibo, Marie Lõhmus, Alma Troon, M. Voitka, Amanda Peedson ja Hilde Jansen. Päevakorras on koori muutmise lauluseltsiks. Koosolekut juhatab ja protokoll koostab koorijuhataja Juhan Lõhmus. Koorijuht teatab koosolijatele, et Sillaotsa segakoori soov osa võtta 10. Üldlaulupeost on võimatu koori praeguse olukorra juures, sest koor tegutseb ilma põhikirjata ja Lauljate Liidu juhatus niisuguseid koore, millistel puudub põhikirja ja kes pole Lauljate Liidu liikmed, 10. Üldlaulupeole ei registreeri, nagu see selgub koorijuhi kirjavahetusest Lauljate Liiduga (Lauljate Liidu kirjad 18. detsember 1931, 31. detsember 1931 ja 7. jaanuar 1932). Lauljate Liidu poolt on tehtud ettepanek koorile registreeruda*

lauluseltsina, Lauljate Liidu poolt väljatöötatud normaalpõhikirjaga. Küsimust igakülgselt läbi arutades ja tutvudes Lauljate Liidu poolt saadetud põhikirjaga, leiavad koosolijad, et koori seisukord põhikirjaga lauluseltsina töötades mingil kombel halvenda ei või ja ühel häälel otsustatakse praegune Sillaotsa laulukoor muuta normaalpõhikirjaga töötavaks lauluseltsiks nimega Haaslava Sillaotsa Lauluselts ja põhikiri lähemal ajal registreerimiseks saata.“

Põhikirja komiteesse valiti Juhan Lõhmus, Eduard Uibo ja Johannes Pruks. Kõik läks ladusalt ja Eesti Vabariigi kaitse- ja siseministri määrusega 6. veebruarist 1932 kanti Haaslava Sillaotsa Lauluselts vabariigi ühingute, seltside ja nende liitude registrisse numbriga 3256. Sillaotsa lauluseltsi asutajaliikmeteks olid peale eelpool nimetatute veel Johannes Pruks, Meeta Pruks, Helmi Roose, Peeter Laane, Ferdinand Parson, Kusta Adamson, Johannes Rosenthal, Emilie Link ja Karl Ploom.

Sillaotsa segakoor oli alati kohal ja esines, kui vallas mõni suurem seltskondlik või kultuuri-sündmus toimus. Lauldi Eesti Vabariigi aastapäeval, võidupühal, kohalike seltside üritustel: 26. juulil 1925 Maramaal koos teiste Haaslava kooridega, 25. juulil 1926 karskusseltsi Priius 25. juubelil, 24. veebruaril 1927 Kurepalus korraldatud aktusel esitati K. Türrpu laulud „Priiuse hommik“ ja „Troost“, M. Hermann „Veel kaitse kange Kalev“ ning E. Vörk „Ma eilse sideme võtaks“. Samuti esineti 2. oktoobril 1927 üleriiklikul hariduspäeval, 24. veebruaril 1928 EV 10. aastapäeval peeti

laulud Mart Saare „Eestile“, K. Türrpu „Isamaa laul“, „Priiuse hommik“ ja „Langenud kangelsele“, M. Hermann „Mu isamaa armas“. 28. juunil 1929 astuti üles Haaslava esimesel spordi- ja laulupäeval, 2. veebruaril 1930 Eesti-Vene rahulepingu 10. juubelipidustustel Sillaotsa koolimajas, 11. veebruaril 1934 Johan Laidoneri 50. juubelile pühendatud Haaslava kooride ühisel kontsert-aktusel, 14. augustil 1938 Haaslava laulupäeval ning 1. mail 1940 helilooja Aleksander Läte 80. juubelile pühendatud kontsert-aktusel.

Kui valla seltskondlikud organisatsioonid korraldasid 30. aprillil 1939 seltsimajas Priius helilooja Miina Härma 75. juubeliks kontsert-aktuse, siis anetas lauluselts Sillaotsa koolile raha helilooja piltide ostmiseks. Jõulude ja aastavahetuse paiku korraldati perekondlikke koosviibimisi, näiteks 28. jaanuaril 1933 toimus Iljamõisas Eduard Uibo juures kooriliikmetele ja nende perekonnaliikmetele „muusikaliste ettekannetega lõbus teeõhtu“ ning 20. juunil 1933 õnnistati lauluseltsi lipp. Ka esineti Sillaotsa algkooli üritustel – 20. oktoobril 1934 Sillaotsa algkooli 155. aastapäeva peol ja 10. novembril 1939 Sillaotsa kooli korraldatud karskusõhtul.

Peale laulupidude (lauldi ka 1933. aastal, pealinnas esines 29 lauljat) käis segakoor esinemas enamikel Tartu ja Tartumaa laulupidudel ja kaugemalgi. Lauldi esimesel Tartumaa laulupeol 1926. aastal (26 lauljat), teisel Tartumaa laulupeol 1930. aastal (22 lauljat), kolmandal Tartumaa laulupeol 1935. aastal (22 lauljat), neljandal Tartu üldlaulupeol 1940. aastal (25 lauljat). Kuna

kooris toimus „põlvkondade vahetus“ ja korraga tuli liikmeks palju noori, kelle lauluoskus jättis esialgu soovida, jäi kooril 1938. aasta üldlaulupeol käimata.

Ajalahes Postimees 1. märtsil 1939: „25. veebruaril tähistas oma tegevuse 15. aastapäeva Sillaotsa lauluseltsi segakoor meeleoluka aktuse ja piduõhtuga Sillaotsa algkooli ruumes.“

Sillaotsa lauluseltsi segakoor on asutatud 1924. aasta alguses kooliõpetaja Juhan Lõhmuse poolt, kes on ka koori juhataja 15 aasta jooksul olnud ja viinud koori tunnustamist väärt tasemele. Tema algatusel registreeris koor 1932. aasta veebruaris lauluseltsiks, mis on koorile ainult kasuks tulnud.

Koor töötab praegu 28 liikmega ja temasse kuulub üle 50% Sillaotsa algkooli lõpetanud isikuid, võimaldades seega paljudel koolist lahkunud noortele seltskonnategevust ja nende muusikaliste võimete arendamist.

15 aasta jooksul on koor osa võtnud 2 üldlaulupeost, 5 maakondlikust, 5 suuremast ümbruskonna ja kohalikust laulupäevast ja 3 vaimulikust laulupäevast. Kohapeal on koor esinenud üle 100 korra kontsertidel, pidudel, riiklikel ja muudel tähtpäevadel. 15 aastat on kooris vahetpidamata tegutsenud neli isikut: seltsi esimees Johannes Pruks, proua Alvine Pruks, proua Marie Lõhmus ja koorijuhataja Juhan Lõhmus, kelledele omistati vastavad rinnamärgid, kuna ülejäänud seltsi liikmetele annetati seltsi rinnamärgid, mis ka aktusel pidulikult üle anti. Koorijuhi tööd hinnati lillekorvi üleandmisega. Kohalike organisatsioonide esindajate poolt öeldi koorile ja tema juhile palju sooje ja tunnustavaid

sõnu. Koori naispere esines täies koosseisus rahvarõivastes.“

Lauluseltsis oli 1936. aastal 32, 1937. aastal 22, 1938. aastal 25 ja 1940. aastal 27 liiget. 1940. aasta kevadel olid lauluseltsi liikmed: koorijuht Juhan Lõhmus, Marie Lõhmus, koori esimees Johannes Pruks, Alviine Pruks, laekur Oskar Roose, Leida Voitka, Linda Ratassep, Koidula Ratassep, Hilda Päiv, Edgar Ilves, Marie Ilves, Helmi Roose, sekretär Johanna Annamaa, Aliide Voltri, Aliide Voites, Ella Voites, Heldi Peedson, Leili Keiss, Linda Keiss, Helmi Kivila, Eeri Uibu, Paul Laane, Karl Pihlapuu, Jüri Utter, abiesimees Karl Voltri, Johannes Kilgi ja Irina Laurits. Kooris oli lauljaid isegi Tartust. Erinevatel aegadel olid lauluseltsi ja koori liikmeteks veel: Johannes Kilk, Adele Ilves, Jaan Väljaots, Johanna Väljaots, Helmi Käärik, Anette Henn, Karl Henn, Salme Jansen, Eduard Prütis, Johannes Riives, Adele Riives, Tatjana Laurits, Ida Toom, Liine Toomis, Elsa Peeda, Mihhail Kalinin, Albert Peedson, Luise Hermaste, Elmar Velka ja Arnold Otsason.

Seltsi inventari nimistus oli 1940. aasta suvel nurgatempel ja ümmargune pitsat, lipp, noodikogu, rahvarõivaste komplektid, Muusikalehe aastakäigud aastatest 1934–1939 ja 1940. aasta numbrid 1–5 ning lauluhihikud.

Haaslava Sillaotsa Lauluselts lõpetas tegevuse 27. oktoobril 1940.

Mellistes tehti rekordeid

AUTOR: VIKTOR KOROBOV, MÄKSA SPORDIKLUBI

Oktoobri viimasel laulupäeval korraldas Mäksa spordiklubi 36. Tartumaa suurmeistrite nimelise karikavõistluse. Sellega oli püstitud juba esimene rekord, sest kui Eesti meistrivõistlused välja jätta, siis ühtegi teist tõstevõistlust pole Eestis nii palju kordi korraldatud. Vaid Jaan Taltsi auks on 35 korda korraldatud Tihemetsa "Jaani Kangi".

Seekord olid osalemas Eesti, kolm Leedu ja üks Saksamaa klubi. Meie lõunanaabrid jätsid võistluse vahele samal päeval oma koduriigi peetud meistrivõistluste tõttu. Meilt osales võistlusel kaheksa sportlast. Naiste -71kilogrammises kaalus võistelnud Mona Saar sai rebimises sirgetele kätele 68 ja 73 kilogrammi. Kolmas katse raskusega 76 kilogrammi seekord ei õnnestunud. Tõukamises sai Mona Saar kirja kõik kolm katset 85,

90 ja uueks isiklikuks rekordiks 93 kilogrammi. Sellega saavutas ta kindla võidu oma kehakaalus ja naiste absoluutarvestuses teise koha.

Kehakaalus üle 76 kilogrammi rebis Anna Karolina Polli uueks isiklikuks rekordiks 37 kilogrammi ja kogusummaga 81 kilogrammi tuli ta neljandaks. Peale pooleteise aasta pikkust pausi oli taas võistlemas vahepeal aasta USA-s vahetusõpilaseks olnud Liisbeth Rosenstein, kes realiseeris kõik kuus katset ja tuli tulemusega 125 (53+72) kilogrammi kolmandaks.

Meeste -73kilogrammises kehakaalus saavutas Ken-Kendrick Lill neljanda koha rebimises ja püstitas uue isikliku rekordi kogusummas 83 (37+46) kilogrammi. Kuni 81kilogrammises kehakaalus sai sama koha uued isiklikud rekordid püstitanud Joonas Aviste 94 (42+52) kilogrammiga. Selle kehakaalu võitjaks tuli 240 (108+132) ki-

logrammiga Maiko Sepp (foto: erakogu). Ühtlasi oli Maiko Sepa saavutus võistluse parim tulemus meeste seas.

Kuni 96kilogrammises kehakaalus tegi väga hea võistluse Carlis Vaino. Poolteist kuud tagasi Panevežis osavõistluses oma vanuse leedukaga väga tasavägise võistluse maha pidanud Vaino pidi seegi kord sama vastasega kõvasti pingutama ja tänu tõukamise kuuekilosele isikliku rekordi parandusele väljus seegi kord sellest duelist ühekiolose paremusega. Tulemus 136 (60+76) kilogrammi tagas Carlis Vainole kolmanda koht.

Kehakaalus kuni 102 kilogrammi võistelnud Karl-Jaagup Kägu rebis sirgetele kätele 71 kilogrammi, uueks isiklikuks rekordiks 76 ja kolmandal katsel ka 80 kilogrammi. Tõukamises sai ta sirgetele kätele 91 ja teisel katsel ka 96 kilogrammi, kuid paraku kaks kohtunikku kolmest arvasid, et tegu oli järelsurumisega ja katset vastu ei võtnud. Kolmas katse ebaõnnestus seekord täielikult. Kogusummas tuli uue isikliku rekordi, 171 kilogrammiga siiski esimene koht.

Siinkohal tänan kõiki sponsoreid, kes võistluse toimumisele oma panuse andsid: e-Agronom, Briketipoisid, Tere, A. Le. Coq, Kastre Vallavalitsus ja Tartumaa Spordiliit.

Nädal hiljem Valgas võistlusel

Vaid nädal hiljem võisteldi Valgas Eesti juunioride meistrivõistluste ja Alfred Neulandi mälestusvõistluse raames. Juunioride meistrivõistlustel oli meilt väljas kaks sportlast. Neidude +87 kilogrammi kaalukategoorias tuli kolmandaks Liisbeth Rosenstein, kelle tulemuses oli 122 (50+72) kilogrammi. Noormeeste -96kilogrammises kaalus Karl-Jaagup Kägu seekord kahjuks rebimise algraskust, 73 kilogrammi sirgetele kätele ei saanud ja tuli leppida nulliga. Neulandi võistluse arvestuses tõstis Anna Karolina Polli uuteks isiklikeks rekorditeks 85 (38+47) kilogrammi ja oli absoluutarvestuses neljateistkümnes. Liisbeth Rosenstein oli selles arvestuses kuues.

Noormeeste seas lõpetas tõukamises uue isikliku rekordi püstitanud Gregor Kroon 28ndana ja tema tulemuseks oli 85 (38+47) kilogrammi. Kaks kohta kõrgemal oli rebimises isikliku rekordi püstitanud Ken-Kendrick Lill 83 (40+43) kilogrammiga. Kahekümnes oli mõlemas tõsteviisis kolme kiloga isiklikku rekordit parandanud Joonas Aviste 100 (45+55) kilogrammiga. Veel koha võrra kõrgemale platseerus samuti uued isiklikud rekordid püstitanud Aron Belov 99 (43+56) kilogrammiga.

Fotol (vasakult): Tartu ärinõuandla nõukogu esimees Kaidar Raudmets, Tartumaa 2023. aasta parim vabakondlane Evelin Avi, Tartu ärinõuandla vabaihenduste konsultant Kadri Pau ja Tartumaa omavalitsuste liidu juhatuse esimees Jarno Laur.

FOTO AUTOR: KATRIN SISASK

Tartumaa 2023. aasta parim vabakondlane on Evelin Avi

AUTORID: BIRGIT PETTAJ, VALLALEHE TOIMETAJA

Novembri lõpus Jääaja keskuses toimunud tänuüritusel „Tartumaa hea tegu 2023“ kuulutati välja Tartumaa tänavune maakonna parim mittetulundusühendus, MTÜ tegevuse toetaja ning aasta vabakondlane. Üks neist tunnustustest tuli ka Kastre valla – Tartumaa 2023. aasta parim vabakondlane on Evelin Avi.

Erialaselt füsioterapeudina töötav ning vabatahtlikuna

mitmeid vabaihendusi vedav naiskodukaitsja Evelin Avi on Kastre valla spordi- ning kogukonnasündmuste juures olnud vabatahtlik vedur ja kaasamõtteleja juba mitmeid aastaid. Ta panustab valla spordisündmuste sarja „Sportlik Nelik“ tööühemas ühena selle peakorraldajatest, arendab külaliikumist ja kogukondade vahelist suhtlust ning koostööd MTÜ Issaku eestvedamisel toimuvad igal aastal küla- ja kogukonnapäevad. Ta väärtustab oma küla ja

kogukonda ning teeb endast oleneva, et tekiks ja säiliks oma kogukonna tunne. Selleks kirjutab ta projektitaotlusi, et loengutele ja sündmustele rahastust saada. Lisaks on ta olemas, kaasas või abis väga erinevatel vallasisestel sündmustel, omades selget arvamust kogukonnajatest, arendab külaliikumist ja vajadustest. Evelini tegevusse on alati kaasatud toe ja kaasalööjatena ka tema pereliikmed. Tema eriilmeliste rollide puhul on tema tegevuse haaret raskehoomata – ta on olemas ja kaa-

sas valla kultuuri-, kogukonna- ja spordielus ideede algataja, korraldaja, abistaja ja esinejana.

Lisaks oli tunnustamisel vabaihenduste kategoorias nomineeritud ka MTÜ Võnnu spordiklubi, kes on juba üle 20. aasta panustanud Kastre valla erinevate piirkondade liikumisharjumiste tekkimisse. Aktiivselt korraldatakse kogu peredele suunatud üritusi, mis kutsuvad lapsi, emasid-isasid, vanaemasid ja vanaisasid väljas värskes õhus liikuma. Samuti korraldatakse koolitusi ja treeninguid

kõikidele vanusegruppidele.

Tartumaa 2023. aasta mittetulundusühenduseks valiti Nõo vallas tegutsev MTÜ Tantsuklubi Triiniks. Vabaihenduse tegevuse toetajana tunnustati ettevõtja ja Kuuste meesseltsi eestvedaja Rauno Mahlapuu tegevust Kambja vallas. Ilma projektitoetuseta sündinud teona tunnustati juba üheksa aastat Kõrvekülas toimunud vabaõhuoperit, mida korraldab Argo Auri.

Konkursile „Tartumaa Hea Tegu 2023“ said enda kandidaa-

di tunnustamiseks ja tänamiseks esitada kõik Tartumaa kohalikud omavalitsused, maakonnas ja linnas tegutsevad MTÜd kui ka eraisikud. Kokku laekus 20 ettepanekut. Parimad selgitas välja komisjon, kuhu kuulusid Kodukant Tartumaa, Tartumaa omavalitsuste liidu, Tartu ärinõuandla ja Tartumaa arenduseltsi esindajad. Tunnustamiskonkursi läbiviimist korraldas Tartu ärinõuandla, toetas Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Tartumaa omavalitsuste liit ja Kodukant Tartumaa.

Liikumisaasta Kastre vallas: kogukonna liikumisharjumused ja spordijuhtide panus

LIIKUMISAASTA 2023 **TERVE EESTI**

AUTOR: EVELIN VIRNAS, KOMMUNIKATSIOONISPETSIAALIST

Kastre valla jaoks on 2023. aasta olnud märkimisväärne, kuna liikumisaasta on toonud esile kogukonna liikumisharjumuste muutuse ning spordijuhtide olulise rolli selle edendamisel.

Evelin Avi (fotol) Võnnu spordiklubist räägib, et kuigi otseselt uusi üritusi sarja "Tartumaa liigub" raames ei toimunud, sai talvetrall sel aastal seeriaürituse osana uue hoo. Avi sõnul püüti üritusi laiemalt ja rahvarohkemalt korraldada ja sellega kaasnes suur edu. Võnnu spordiklubi plaanib liikumisaasta algatuste ja programmidega jätkata, sealhulgas korraldada kogukonna

tervispäeva, mida Evelin Avi on varemgi organiseerinud ja soovib uuel aastal uuesti alustada.

Laste ja noorte kaasamine sporditegevustesse on olnud edukas just tänu sellele, et pered liikuvad koos. Võnnu spordiklubi eestvedaja Evelin Avi lisas seejuures, et auhinnad tublimatele lastele on mõjutanud positiivselt nende osalust. Tema sõnul on peamiseks väljakutseks inimeste üritustel osalemisel olnud motivatsiooni ja ajaplaneerimise oskused ning mõningatel juhtudel ka tervislik seisund. Siiski leiab Avi, et kui on tahtmine, siis leitakse viis liikumiseks.

Professionaalne tõstesportlane **Reelika Põdersoo** (fotol) Mäksa spordiklubist rääkis, et tema roll spordiklubi juhi ja treenerina on noorsportlastele eeskujuks olnud. Kuigi liikumisaasta pole otseselt mõjutanud treeningkavasid, mis keskenduvad konkreetsetele võistlustele, töö Põdersoo esile, et sotsiaalmeedia kaudu jagatav informatsioon on aidanud tõsta kogukonna teadlikkust klubi tegevustest.

Põdersoo sõnul on Mäksa spordiklubi saavutanud pärast COVID-19 pandeemia-aastaid olukorra, kus saal on täis noori ja andekaid sportlasi. Ta rõhutas, et iga valdkonna, sealhul-

gas liikumise edendamiseks, on vaja eestvedajaid. Põdersoo näeb oma rolli tõstesporti säilitamises Kastre vallas ning kogukonna liikumisharjumuste muutmises. Ta tunnustab, et kiire elutempo, vähesed sportimisvõimalused kodukoha lähedal ning liikumisharjumuse puudumine on peamised takistused regulaarsele füüsilisele aktiivsusele.

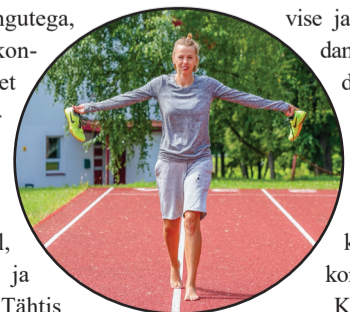
Riina Jõesaar (fotol) Sil-laotsa spordihoonest märkis, et kuigi sari "Tartumaa liigub" ei muutnud otseselt spordihoonetegevusi, pakkus see kogukonnale uusi võimalusi tutvuda naabervaldade ja nende liikumisvõimalustega. Jõesaar rõhutas, et liikumisaasta peaks olema osa

pikaajalisest visioonist aktiivse eluviisi säilitamiseks, mitte ainult tegevused üheks aastaks. Ta usub, et iga inimene leiab endale sobiva liikumisviisi ja astub oma parema tervise ja enesetunde suunas. Jõesaar töö välja ka, et Sil-laotsa spordihoonetegevused, pakkudes kogukonnale teadlikkust, et maja on treeninguteks avatud. Spordihoonetes on populaarsed võrkpall, korvpall, sulgpall, jõusaal ja ringtreeningud. Tähtis on mitte oodata ideaalseid tingimusi, vaid leida endale sobiv liikumisviis.

Kõik spordijuhid on ühel nõul, et alustada pole kunagi hilja ning oluline on leida enda-

le sobiv treeningviis ja -kaaslane. Värskes õhus liikumisel on oluline mõju nii kehale kui ka vaimsele tervisele. Kastre valla spordijuhtide sõnum on selge – liikumine on elustiil, mis nõuab pühendumust ja regulaarsust.

Nende panus kogukonna tervise ja heaolu edendamisel on hindamatu ja nad jätkavad oma tööd, et luua motiveerivad tingimused kõigile kogukonna liikmetele. Kokkuvõttes on 2023. aasta liikumisaasta Kastre vallas olnud märkimisväärne, tuues esile nii spordijuhtide pühendumuse kui ka kogukonna kasvava huvi tervisliku eluviisi vastu.

Kogukonnafoorum tõi kokku sündmustekorraldajad, koduloohuvilised ja vabaühenduste tegijad

AUTOR: MADLI ROHESALU, KULTUURISPETSIALIST

Novembris toimus järjekorras neljas Kastre valla kogukondades tegutsejate ning haridus- ja kultuuriosakonna koostööpäev. 2021. aastal algatatud ja kaks korda aastas toimuv kogukonnafoorum aitab teada saada, kuidas kellelgi läheb, mis teoksil ja mis plaanis ning kuidas üheskoos edasi minna.

Toimus mitu vestlusringi, kus nii positiivseid kui negatiivseid kogemusi jagasid MTÜde nõustajad ja neis tegutsejad. Tartumaa ärinõuandlast käis külas maakonna vabaühenduste konsultant Kadri Pau, kes tutvustas tüüpilisi mittetulundusühinguelu korraldamise kitsaskohti, kuid lükkas ümber ka mitmeid eelarvamusi seoses vabaühendustes toimetamisega ning vastas kohalolijate küsimustele. Mooste mõisa ja sealse käsitöölise ja ettevõtete tegutsemist avas mõisa juht Agnes Joyet, kes inspireeris kõiki oma energia ja positiivse pealehakkamisega. Päeva alguses tutvustas folklorist Eda Kalmre koduloo uurimise elukutselist poolt, Võnnu kultuuripärandit ja Kriimani mõisa tegemisi. Oma ettekandes rõhutas ta just vanade koha- ja talunimedel olulisust koduloo uurimises ning kohaliku inimese oma loo jutustamise ja mõtestamise olulisust – just see annab pärimusele selle õige maigu.

Oma kogemust kauaaegse valla eri piirkondade koduloo uurijana peegeldas Taivo Kirm, kes kutsus kõik üles jagama oma piirkonnas tehtud fotosid perioodist 1920–1940, mida on tema valmivasse ajalooülevaatesse veel juurde vaja. Raamatu käsikirjast on puudu fotosid eriti Võnnust ja selle ümberkaudsetest aladest.

Üleskute tegemise võimalust kogukonnafoorumil kasutas ka haridus- ja kultuuriosakond, kelle töötajad juhivad nii Võnnu kultuurimaja kui ka Priiuse seltsimaja tegevusi. Ootame kõigilt häid mõtteid näitusteks, mida uuel aastal meie kultuuriasutustesse tuua.

Kogukonnafoorum lõppes Tartumaa omavalitsuste liidu kultuurinõuniku Astrid Halliku juhitud inspiratsioonimänguga, kus töörühmad löid kujutletavatele valda saabuvatele külalistele tegevuste radasid, mida mööda liikudes siinsete vaatamisväärsustega tutvuda. Teekondi nuputati spordi- ja liikumishuvilistele pereisadele, jaapani turistidele ning itaalia veiniamastajatele. Töörühmade sagedamad ettepanekud olid ikka valla kaunile looduslike paikadega seotud – külalistele sooviti näidata Emajõe kauneid kaldaid ja soomaastikke, Vooremäe metsadealuseid suusaradasi ning kää-

Kogukonnafoorum lõppes Tartumaa omavalitsuste liidu kultuurinõuniku Astrid Halliku juhitud inspiratsioonimänguga, kus töörühmad löid kujutletavatele valda saabuvatele külalistele tegevuste radasid, mida mööda liikudes siinsete vaatamisväärsustega tutvuda.

FOTO AUTOR: MADLI ROHESALU

nulisi rattateid. Ettepanekute hulgas fantaseeriti aga ka kuumahupalli lennust Lennundusmuuseumis ning põgenemistoaast Võnnu kultuurimaja keldris. Kultuuripealinn Tartu 2024 toob kogu Lõuna-Eestise juba jaanuarist alates palju väliskülalisi ning kuuldavasti on Tartu majutusasutused juba eelolevaks kevadeks ja suveks puupüsti täis. Kõigil, eriti kodumajutuste pakkujail, aga ka kohvikupäeva või aiakontserdi korraldajatel tasub endast juba aegsasti maailmale märku hakata andma.

Kevadise kogukonnafoorumil lõpust jäi kõlama, et sügisel võiksid sündmusekorraldajad jagada, kuidas neil poolaasta jooksul oma plaanide elluviimine läks. Praeguseks harjutab kevadel unistusena kõlanud Priiuse noortebänd juba

usinalt kokkumängu ning neid juhendab Mihkel Kaljuvee. Juulis toimunud Haaslava vanatehnika päeva korraldajal Raivo Aasnal on mõtted juba täielikult 2024. aasta suve vanatehnikapäeva juures.

Aiaklubi päris klubina pole grupeerunud, ent Epp Säga põhjalikult ettevalmistatud aiaringkäik Põhja-Eesti mõisa- ja eraeadesse oli ootamatult populaarne.

Järgmiselt kogukonnafoorumilt oodatakse sama inspireerivaid külalisi, veel sündmusekorraldajale ning vabaühenduste vedajale vajalike koolitusi ja juhtnõore, palju omavahelist suhtlemist ning uute ägedate ürituste suunas ühist mõttelendu. Samuti oodatakse järjest uusi kaasamõttelejaid, kes võibolla veel foorumile sattunud ei ole.

Tartumaa vabaühenduste konsultandi Kadri Pau soovitusel vabaühendustele:

- MTÜdele ei ole keelatud tulu teenimine. Teenitud tulu tuleb kasutada põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks.
- MTÜ saab tööle võtta inimesi. Võimalik on nii tööleping kui ka käsundus- ja töövõtulepingud vastavalt töö iseloomule.
- Tuleb jälgida, kes on MTÜ liikmed ja kes on tegevustes osalejad. Juhatus ülesanne on liikmete üle arvestuse pidamine ning vajadusel arvata liikmeid MTÜst välja. Liikmed esitavad ise lahkumisavalduse.
- Liikmemaks on ühingule oluline sissetulekuallikas – see võimaldab katta projektide omafinantseeringuid ja vajadus-põhiselt MTÜ tegevusega kaasnevaid kulusid. Tegevuses osalemise tasu pole sama, mis liikmemaks MTÜ liikmetele.
- Ühingul on kohustus esitada iga aasta riigile majandusaasta aruanne. Selle pikaajalt esitamata jätmine ei tähenda, et riik MTÜ registrist kustutab. Juhatus liikmetel on ühingu ees hoolsuskohustus, mille hulka käib ka vajalike aruannete esitamine.
- Kui ühenduse loomisest püstitatud eesmärk on täidetud või ei ole enam eestvedajaid, kes ühingu juhtida sooviks, siis on soovitus ette võtta MTÜ lõpetamise protsess.
- MTÜ juhatusel liige võib anda MTÜle laenu. Vajalik on vormistada laenuleping ja MTÜ raamatupidamises see kohustusena märkida.

Meelespea Kastre valla tegevuse korraldajale 2024. aastaks

- Tähelepanu – muutumas on Kastre valla vabaühenduste toetamise ning avalikust üritusest teavitamise ja sellele loa taotlemise kord.
- Alates 1. jaanuarist on üleriiklikult kõigil avalikel üritustel keelatud ühekordsete nõude kasutamine.
- Palume kõigil valla sündmusekorraldajatel edaspidi sisestada oma sündmused Kultuuriaknasse, kust see liigub automaatselt valla kodulehe kultuurikalendrisse.

Kaagverre rajati väljõusaal

AUTOR: HELIS JANSON, KÜLASELTSI KAWERSHOF JUHATUSE LIIGE

Kastre vallas asub väike koht nimega Kaagverre, mida pole veel paljud inimesed avastanud. Tekib küsimus, et mis selle koha nii eriliseks teeb? Las ma avaldan teile hästihoitud saladuse. Meie küla vabaõhukeskus on saanud kauaoodatud lisa ja rajatud on väljõusaal, mis muudab Kaagverre siinsetele elanikele veelgi mõnusamaks elupaigaks ning külalistele avastamisrõõmu pakuvaks kohaks

Kaagveres saab nii üksinda, mitmekesi või ka perega ühe mõnusa päeva veeta. Olgu selleks siis metsas mitmetel radadel jalutades ja näiteks marju süües,

mänguväljakul lustides, discgolfi mängides või hoopiski jõe ääres paadi all olevas grillimiskohas piknikku pidades. Mainimata ei saa jätta ka meie arheoloogilise väärtusega vanu mõisakompleksi hooneid. Tegevusi jätkub kõigile.

Kuigi võimalusi on palju, tekkis külaseltsi Kawershof liikmetel tunne, et miski on justkui puudu. Valik langes vägagi populaarse väljõusaali kasuks. Elanike arvamusega arvestades hakkasime mina, Helis Janson, ja Sirje Jõgiaas Tartumaa Arenduseltsi Leader meetmesse „Kohalike traditsioonide hoidmine ja arendamine“ projekti kirjutama. Meie ettevõtmise õnnestumisse andis suure panuse Kastre valla-

valitsus, kes oli igakülselt toeks ja abiks.

Kogu protsess oli pikk ja ajamahukas, kuid nüüd on valminud järgmine etapp meie elupaiga paremaks muutmisel ja väljõusaal aastaringseks kasutamiseks on valmis. Hetkel on olemas viis masinat, millel enda keharaskusega erinevaid lihasgruppe treenida. Kõigil trennõõridel on õpetused masinate õigeks kasutamiseks, pink asjade hoidmiseks ning infostend reeglitega. Jõusaal on avatud olnud juba kaks kuud ning väga tore on näha rõõmsaid treenivaid inimesi. Siit üleskute ka teistele – tulge meile külla!

Sportlikuma ja parema enesetunde uude aastasse!

Kastre Vallavalitsus ootab kandidaate noorte preemiale „TULEVIKU TÄHED“

Tunnustame Kastre valla noori, kes on haridus-, kultuuri- või spordivaldkonnas saavutanud edu maakondlikul, vabariiklikul või rahvusvahelisel tasandil.

Preemia määramisega tunnustatakse preemia saaja tänaseid edusamme, järjepidevat tegevust valdkonna arendamisel ja preemia saaja tegevuse mõju valla kultuuri-, hariduse- ja spordielule.

Sihtgrupp: Kastre valla 7–26-aastased noored
Kandidaate saab esitada elektroonilises veebikeskkonnas piksel.ee/spoku/kastre
Avaldus tuleb esitada hiljemalt 20. jaanuariks 2024

Laureaadid kuulutatakse välja Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud aktusel.

Noortekeskused kutsuvad osalema Ahunapallu lumelinna ehitamisele

AUTOR: MALEN SANDER, MELLISTE NOORTEKESKUSE NOORSOOTÖÖTAJA

Tulemas on talvine vaheaeg, mis on parim aeg, et lumest rõõmu tunda ning sellest midagi unikaalset luua. 5. jaanuaril kell 12.00 toimub Ahunapalus esimene Kastre valla lumelinna ehitamine, kuhu ootame osalema nii noori kui ka kõiki peresid. Osalejatele pakume sooja teed ja pirukaid.

Noortel alates 12 eluaastast on võimalik end transpordiks registreerida bussiringile. Kõik nooremad on aga oodatud koos täiskasvanud esindajaga.

Bussid väljuvad suurematest keskustest:

- kell 11.00 Roiu bussijaam
- kell 11.15 Melliste noortekeskus
- kell 11.25 Võnnu kultuurimaja.

Osalemine on tasuta ning bussikohtade arv on piiratud.

Lisaks kutsume kõiki üles oma loovaid ideid jagama. Seega, kui sul on mõte, kuidas peaks lumelinn välja nägema, siis saada meile oma kavand. Väljavalitud kavandite autorid saavad auhinna. Saada oma kavandid e-posti aadressitel roiu.noortekeskus@kastre.ee või vonnu.noortekeskus@kastre.ee hiljemalt 29. detsembriks või too see lähimasse noortekeskusesse.

LUMELINNA EHTAMINE AHUNAPALUS
5. JAANUAR KELL 12

OSALEMA ON OODATUD KÕIK!
 OSALEMINE ON TASUTA!

OSALEJATELE SOE TEE JA PIRUKAS

BUSSILE REGISTREERIMINE

ROHKEM INFOT NOORTEKESKUSTE SOTSIAALMEEDIAKANALITELT

TULEVASED SÜNDMUSED

DETSEMBER

16. detsembril kell 11.00–18.00 Jaago käsitöotalu jõulumaa. Info: Inga Talvis tel 529 7919, jaagotalu@gmail.com

16. detsembril kell 12.00–14.00 Melliste taluturu jõuluveri. Info: Ülle Seire 522 8703, ulle.seire@kastre.ee

16. detsembril kell 16.00 (MUUDETUD KELLAAEG) Haaslava Meeskoori juubeliaasta lõpukontsert ja raamatuesitlus Priiuse seltsimajas. Info: Toomas Leppik 5305 6770, toomas.leppik@kastre.ee

17. detsembril kell 13.00 väarikate aastalõpupidu Võnnu kultuurimajas, laval Priit Pihlap ja Indrek Kalda. Info ja registreerimine: Kadri Kiho 5855 2993, kadri.kiho@kastre.ee

21. detsembril kell 15.00 eakate tervisevõimlemine Melliste raamatukogus. Info: Ülle Seire 522 8703, ulle.seire@kastre.ee

26. detsembril kell 11.00 jõuluseiklus Vooremäel. Info ja registreerimine: Gedy Matisen 5646 6887, loodusseiklused.ee

29. detsembril kell 19.30–02.00 aastalõpupidu Võnnu kultuurimajas – VÄLJA MÜÜDUD

30. detsembril kell 19.00–01.00 aastalõpupidu Priiuse seltsimajas ansambliga Roxy. Pilet eelmüügist 15€, koha pealt 20€. Info ja laua broneerimine: Toomas Leppik 5305 6770, toomas.leppik@kastre.ee

JAANUAR

5. jaanuaril kell 12.00 Taliteede festivali lumelinna ehitamine Ahunapalus koos valla noortekeskustega (heade lumeolude korral). Info: Madli Rohesalu tel 508 9374, madli.rohesalu@kastre.ee

8. jaanuaril kell 19.00 mälumäng Vööpste raamatukogus. Info: Taivo Kirm 5393 0760

10. jaanuaril kell 14.00 ja 19.00 Võnnu kultuurimaja kinoõhtu "Nähtamatu võitlus". Piletid 6 ja 5 eurot (õpilased, pensionärid). Info: Kadri Kiho tel 5855 2993

16. jaanuaril kell 18.00 pouringu õpituba Võnnu kultuurimajas. Info: Kadri Kiho tel 5855 2993

25. jaanuaril kell 17.00 Korraster koristamiskoolitus Melliste raamatukogus. Osalustasu 10€ Info ja registreerimine: Ülle Seire 522 8703, ulle.seire@kastre.ee

28. jaanuarist 3. veebruarini loodusmatkade ja kultuuripärandi festival "Taliteed Ahunapalus". Info: kultuuriaken.tartu.ee/et/syndmus/taliteed-ahunapalus Piletid igale sündmusele eraldi Piletilevis. Kohtade arv piiratud! Info: Madli Rohesalu 508 9374, madli.rohesalu@kastre.ee

Igal laupäeval kell 13-14 Melliste taluturg Melliste raamatukogu parklas

Ole sündmustega kursis kastre.ee/kalender või [facebook.com/kastrevv/events](https://www.facebook.com/kastrevv/events)

Jaago talu korraldab jõulukohviku ja kontserdi

AUTORID: INGA TALVIS, JAAGO KÄSITÖÖTALU PERENAINE

Jaago jõulumaa ja jõulukohvik ootavad 16. detsembril kell 11.00–18.00 Kurista külla Jaago käsitöotalu jõulutunnet otsima ja leidma. Ühepäevakohviku soolased ja magusad maitsemõnud, piimavahuga hea kohv ja taime-tee, etteregistreerimisega õpitoad ja ülakorruse multikatuba, hobusõidud ja jänkuaed, väike võlumets ning lõkkepada – kõik on meil just selleks leiutatud, et pühadetunne ja rõõm lihtsatest väikestest asjadest saaks põue pügeda.

Õhtu lõpeb kell 17.00 hubase kontserdiga triolt Valendik. Ise ütlevad nad enda kohta nii: "Valendiku muusikas kajavad valguse ja varjude lainetused, korra ja kaose kahekõned ning kõik looduses leiduvad värvitoonid." Tänu Kastre valla toele on kontsert kõigile tasuta.

Õpitubadesse registreerumiseks ja kontserdi ajaks laua broneerimiseks võta ühendust perenaise Ingaga tel 529 7919 või jaagotalu@gmail.com. Rohkem infot leiad kodulehelt jaagotalu.ee, meie Facebookist ja Instagramist @jaagotalu Peatse kohtumiseni!

Jaago Talu jõulumaa ja jõulukohvik
 JAAGO KÄSITÖÖTALUS
 16. DETSEMBRIL 11-18

ÜHEPÄEVAKOHVIK

ÕPITOAD KELL 12.00 JA 15.00

HOBUSÕIDUD JA JÄNKUAED

VÄIKE VÕLUMETS JA LÖKKEPADA

JÕULUKINO

ANSAMBEL VALENDIKU KONTSERT KELL 17.00

VAATA LÄHEMALT: JAAGOTALU.EE

Tervitame uusi ilmakodanikke

OSKAR KRABI	27.09.2023
JONATHAN SIBRITS	03.11.2023
RIKHART KALLAS	06.11.2023
ALICE AMELIA PRAAKLE	08.11.2023
SAARA LOKKO	09.11.2023
JOHANNA JALAS	19.11.2023
MIRELL TOBRELUTS	26.11.2023

KOHTUMINE eakatele

9. JAANUARIST
TEISIPÄEVITI KELL 15.00
VÖNNU KULTUURIMAJAS

VEEDAME ÜHISELT
AEGA END VEIDI
LIIGUTADES NING
JUTUSTADES

INFO: RAILI LASS
5332 9819

30. detsembril kell 19 Priiuse seltsimajas
AASTAVAHEKUSEPIDU
ANSAMBLIGA

ROXY

Info ja laua broneerimine:

PILET

Eelmüügist 15€
Kohapeal 20€

Toomas Leppik 5305 6770, toomas.leppik@kastre.ee

Väljaandja: Kastre Vallavalitsus

Koostaja, toimetaja ja küljendaja: Birgit Pettai

Trükk: Bookmill trükikoda

Kohaletoimetamine: Omniva

Tiraaž: 2500 eksemplari

Ilmumine: 12 korda aastas

Materjale järgmise infolehe jaoks ootame 27. detsembriks valla

kommunikatsioonispetsialisti e-posti aadressile

evelin.virnas@kastre.ee. Toimetajal on õigus kaastöid

nende selguse huvides toimetada ja lühendada.

Loe digilehte: kastre.ee/infoleht

Kastre vald

Kastre vald

VÖNNU KIRIKUS

24. detsembril kell 16.00
püha jõuluõhtu

25. detsembril kell 11.00
1. jõulupüha armulauaga

31. detsembril kell 16.00
vana-aastaõhtu armulauaga

Tavalised pühapäevased
jumalateenistused on kirikus kell 11.00.

Koguduse liikmemaksu saab maksta kohapeal või
ülekandega ak EE361010152005889009
(saajaks EELK Võnnu Jakobi kogudus).

Kastre vald mälestab novembris lahkunuid

ADOLF MARK	12.10.1932–03.11.2023
VALTER RANKEN	06.06.1935–04.11.2023
ANNI TÄHTJÄRV	22.11.1938–09.11.2023
SIRJE TIHAMETS	29.11.1965–23.11.2023
VÄINO KERGE	16.10.1935–25.11.2023
HELGI TRUKITS	03.12.1938–28.11.2023